

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Zuzana Dostálová

Právní úprava nesezdaného soužití

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Právní úprava nesezdaného soužití*“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 93 895 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 2.8.2021

.....

Zuzana Dostálová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí své diplomové práce JUDr. Lence Westphalové, Ph.D. za její připomínky, rady a ochotu při vedení této diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Základní terminologie	8
1.1 Nesezdané soužití	8
1.2 Osoba blízká	9
1.3 Osoba spolužijící.....	9
1.4 Domácnost, rodinná domácnost.....	9
2. Rodičovství	11
2.1 Specifika určení rodičovství u nesezdaného páru.....	11
2.2 Určení jména a příjmení	13
2.3 Právní důsledky nemožnosti užití některých ustanovení na ochranu rodinné domácnosti u kohabitace	14
2.4 Právní limity osvojení dítěte nesezdaným párem	16
2.5 Vyživovací povinnost rodiče k dítěti	18
2.6 Problematické aspekty rozchodu nesezdaného páru.....	19
3. Vzájemné právní vztahy nesezdaných partnerů	21
3.1 Možnosti společného bydlení nesezdaného páru.....	21
3.2 Absentující úprava majetkového režimu nesezdaného páru a s tím spojené otázky .	24
3.3 Neexistence vyživovací povinnosti mezi partnery a možnosti řešení	27
3.4 Práva neprovdané matky a těhotné ženy.....	27
3.4.1 Právo na výživu vůči otci dítěte.....	27
3.4.2 Právo na příspěvek na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem.....	28
3.4.3 Výživné pro dítě, které se má narodit.....	29
3.4.4 Způsob uplatnění nároku.....	29

3.4.5	Právo neprovdané matky na zaopatření.....	30
3.4.6	Zhodnocení.....	30
4.	Kohabitace v kontextu jiných právních odvětví.....	32
4.1	Právo sociálního zabezpečení	32
4.2	Trestní právo	33
4.3	Dědické právo	34
4.4	Daňové právo	36
4.5	Pracovní právo	36
5.	Vybrané inspirační zdroje a úvahy de lege ferenda.....	39
5.1	Francie	39
5.2	Maďarsko.....	40
5.3	Kohabitační dohoda	41
5.4	Úvahy de lege ferenda	42
	Závěr.....	44
	Seznam zdrojů.....	46
	Shrnutí.....	51
	Abstract.....	51
	Klíčová slova.....	51
	Key words.....	51

Seznam použitých zkratek

NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
SOP	Zákon č. 177/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZOSS	Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů
ZP	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
ČR	Česká republika

Úvod

Tématem této práce je právní úprava nesezdaného soužití. Toto téma je přitom v dnešní době velmi aktuální. Zatímco v minulosti bylo proti společenským zvyklostem, aby spolu dva lidé žili bez formálního posvěcení orgánu veřejné moci či církve, dnes je situace zcela odlišná. Zejména mezi posledními generacemi převládl trend, že spolu páry sdílí společnou domácnost, často vychovávají jejich společné dítě nebo dítě jednoho z nich a i přesto, že žijí obdobně jako manželé, formálně do sňatku nevstupují.

Důvody, proč si tyto nesezdané páry vybírají právě tento neformální způsob soužití, jsou různé. Často však souvisejí právě s právní úpravou, když se domnívají, že je pro ně výhodnější zůstat každý sám za sebe než vstupovat do manželství. S ohledem na skutečnost, že soužití nesezdaného páru nemá svou samostatnou uspořádanou právní úpravu jako např. manželství, často sami adresáti těchto právních norem nevědí, jaká práva jim náleží a co je naopak jejich povinností. Orientace v právní úpravě nesezdaného soužití je tak náročná, když jednotlivá práva a povinnosti takových partnerů jsou často dovozována judikaturou, či odbornou literaturou. Terminologie v této oblasti také není jednotná, když každé odvětví práva operuje s jinými pojmy. To často vytváří otázky, jakou normu lze uplatnit právě na nesezdané soužití.

V této práci se proto pokusím z výše uvedených důvodů uspořádat přehledně právní úpravu, a to za účelem nalezení odpovědí na často vznikající otázky v jednotlivých zásadních oblastech života nesezdaného páru. Zejména půjde o majetkový režim nesezdaného páru a možnost vypořádání pro dobu po rozchodu, dále pak práv a povinností spojených s rodičovstvím. Dále se v práci zmíním o tom, jak s nesezdanými páry pracuje např. právo sociálního zabezpečení, dědické právo, trestní právo a právo pracovní. V neposlední řadě pak v práci uvedu také vybrané zahraniční inspirační zdroje.

Cílem mé práce je dospět k odpovědím na dvě základní otázky:

- Motivuje česká právní úprava nesezdané páry ke vstupu do manželství?
- Obsahuje právní úprava nesezdaného soužití mezery, které je třeba do budoucna vyplnit?

V závěru mé práce pak bude obsaženo konečné zhodnocení právní úpravy, a to zejména s přihlédnutím k právním výhodám nesezdaných párů, dále naopak o jaké výhody přicházejí a v neposlední řadě uvedu své návrhy de lege ferenda.

1. Základní terminologie

V této první kapitole se budu věnovat vymezení základních pojmů, se kterými právní úprava České republiky pracuje. S přihlédnutím k chybějícímu jednotnému ucelenému zakotvení odborné termíny nejsou používány shodně ani v odborné literatuře. Postupně tedy v práci vysvětlím význam těchto užívaných pojmů: nesezdané soužití, osoba blízká, osoba spoluzijící a domácnost.

1.1 Nesezdané soužití

Nesezdané soužití neboli kohabitace je řazeno mezi tzv. jiné formy soužití, kdy je třeba je odlišit od manželství a registrovaného soužití. Podstatným způsobem se přitom od těchto institutů liší svou faktickou povahou. Právní řád České republiky se vyhýbá institucionalizaci tohoto společenského fenoménu a pracuje častěji s pojmy, které lze na toto soužití analogicky aplikovat. Nejen že s tímto pojmem nepracuje zákon, ale ani judikatura. S vymezením se proto setkáváme zejména v odborných publikacích, když jde o soužití dvou osob různého pohlaví tvořících společně dlouhodobě určité životní společenství a hradí společně náklady na život.¹ Pojem nesezdaného soužití je také často ve společnosti spojován s pojmy druh a družka. Některými autory je dovozována také možnost užití tohoto pojmu pro páry stejného pohlaví. To je dle mého názoru v pořádku, když právě povaha tohoto svazku spočívá právě v jeho neformálnosti a není zde proto třeba za splnění dalších dodatečných podmínek určité společenství osob vyčleňovat. Nicméně v této práci bude pojem užíván pouze ve vztahu k soužití muže a ženy a nebudou tedy zohledňovány specifika soužití dvou osob stejného pohlaví.

Kohabitaci lze dále členit na několik typů, a to podle motivace, kterou daný pár pociťuje jako zásadní pro volbu tohoto druhu soužití. Setkáváme se tak s kohabitací z nevěry (kdy je jeden z páru vázán jiným statusovým poměrem), kohabitací libertinskou (s důrazem na volnost, kdy se osoby nechtějí zbytečně vázat), kvazimanželství (kdy jedna z osob nechce vstoupit do manželství z důvodů stojících ve společnosti), mladickou kohabitací (která nakonec často vede k uzavření manželství v budoucnu) a v neposlední řadě pak kohabitací seniorskou.²

Z výše uvedené typologie lze vyčíst, že důvodů pro neformální soužití je mnoho a každý případ bude třeba posuzovat s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem.

---

¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 140

² Tamtéž

1.2 Osoba blízká

Osoba blízká je pak na rozdíl od nesezdaného soužití vymezena přímo občanským zákoníkem, když v ust. § 22 odst. 1 NOZ je stanoveno následující: „*osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen partner); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, která utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.*“

Z posledního dovětku této zákonné definice lze přitom dovodit, že vyvratitelná domněnka zde bude svědčit právě i partnerům, kteří spolu dlouhodobě žijí, a to bez požadavku na formální vstup do manželství. Pro aplikaci této vyvratitelné domněnky přitom není nutné splnění konkrétní délky společného soužití osob, když ji zákon žádným způsobem nezakotvuje.

1.3 Osoba spolužijící

Osoba spolužijící je další ze souvisejících pojmů, které užívá občanský zákoník, a to zejména ve spojení s otázkou promlčení a právem dědickým. Obdobou tohoto pojmu je pak člen domácnosti, který je užíván v rámci úpravy nájemního vztahu, a to zejména v souvislosti s přechodem nájmu.³

Zatímco v dědickém právu jsou přesně definovány podmínky kvalifikace osoby jako spolužijící, a to např. pro účely zákonné dědické třídy následujícím způsobem: „*ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.*“⁴ Tak v případě úpravy promlčení zákon žádné další kritéria neuvádí a uvádí pouze „osoby žijící ve společné domácnosti“.⁵

1.4 Domácnost, rodinná domácnost

Pojem domácnost není v občanském zákoníku nijak definován. Odborná literatura však pojem vymezila jako „*hospodářskou jednotku tvořenou lidmi a souborem určitých*

---

³ POLIŠENSKÁ, Petra a kol. *Rodinné právo manželství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 236

⁴ Ust. § 1636 Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

⁵ Ust. § 646 Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

*majetkových složek*⁶. Od tohoto pojmu je pak potřeba odlišit pojem rodinné domácnosti, když pro vznik takové domácnosti budou rozhodující vazby společně žijících osob.

Rodinná domácnost tak vzniká mezi manžely, registrovanými partnery a případně jejich dětmi, nebo také jedním rodičem a dítětem. V případě nesezdaného páru tak může v určitých případech rodinná domácnost vzniknout, ale pouze za předpokladu, že se ze vztahu narodí dítě. Občanský zákoník pak na určitých místech pracuje s rodinnou domácností manželů, či s rodinnou domácností rodiny. Zatímco ustanovení stanovená na ochranu rodinné domácnosti manželů nepochybně nebude možné užít na nesezdané soužití, tak u rodinné domácnosti rodiny bude situace méně jasná a bude třeba v každém jednotlivém případě posoudit, zda lze daná ustanovení na nesezdané soužití aplikovat. V souladu s odbornou literaturou je pak pro účely rodinné domácnosti rodina definována následovně:

*“V širším významu může být spojován s příbuzenstvím a manželstvím, v užším významu může vyžadovat existenci rodinné domácnosti. V souvislosti s § 743 jsme upozorňovali na důraz na vztah rodičů a dětí, resp. předků a potomků, užší rodinu tvoří rodiče a jejich potomci, širší rodinu pak tvoří prarodiče a jejich potomci. Z § 747 je zřejmé, že existence rodiny ještě nevyžaduje rodinnou domácnost. Z § 750 je pak zřejmé, že rodinu nemusí tvořit pouze příbuzní a manželé, ale mohou ji tvořit např. i nezletilé nesvéprávné osoby svěřené do péče. Rodinu tvoří proto alespoň jeden z manželů, jejich potomci (nejen společní) a osoby svěřené do péče.”*⁷

---

⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 104

⁷ HULMÁK, Milan. § 747 [Omezení dispozice s bytem a domem]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 398

2. Rodičovství

V této kapitole se zaměřím na práva a povinnosti nesezdaných rodičů k jejich dětem. Obecně lze konstatovat, že právní úprava je nastavena takovým způsobem, aby na právní postavení dítěte měl způsob soužití jeho rodičů, pokud možno, co nejmenší vliv. Za předpokladu, že jsou oba rodiče oficiálně uvedeni v rodném listě, pak mají ke svému dítěti stejnou rodičovskou odpovědnost a také totožný závazek plnit vyživovací povinnost (zachována je také naopak vyživovací povinnost dítěte k rodiči).⁸ Ostatně právní úprava ve většině případů pracuje s pojmem rodič a už nerozlišuje, v jaké formě rodiče společně žijí.

Takový přístup je dle mého názoru zcela správný, když dítě by nemělo nést následky za rozhodnutí svých rodičů a reálně nemá možnost takové rozhodnutí ovlivnit. I přes výše uvedené skutečnosti ale existují specifické otázky rodičovství, na které bude mít forma soužití rodičů vliv, a na tyto oblasti se v této kapitole zaměřím.

Nejprve se proto budu zabývat určením rodičovství (zejména určením otce), poté určením příjmení dítěte, ochranou rodinné domácnosti a v neposlední řadě tzv. právním rodičovstvím, a to s přihlédnutím k nemožnosti osvojení nesezdaným párem.

2.1 Specifika určení rodičovství u nesezdaného páru

Pokud se matce, která není vdaná, narodí dítě, je potřeba se zabývat otázkou, kdo je otcem tohoto dítěte. Na rozdíl od dítěte, které se narodilo z manželství, totiž zákon nekonstruuje zákonnou domněnku otcovství. Tato domněnka zakotvená v ust. § 776 NOZ stanoví, že pokud se dítě narodí z manželství, nebo do uplynutí 300 dnů po zániku manželství, pak se má za to, že otcem je právě manžel matky.

V případě nesezdaných rodičů je vyžadována určitá procesní aktivita, když v souladu s ust. § 779 NOZ dochází k zápisu otce do rodného listu dítěte a knihy narození vedené příslušným matričním úřadem na základě tzv. souhlasného prohlášení. Toto souhlasné prohlášení pak může být učiněno před soudem nebo matričním úřadem. Byť název vzbuzuje domněnku, že jde o společné jednání rodičů, úplně tomu tak není. Svou povahou půjde o dvě jednostranná právní jednání (otce a matky), přičemž ta musí být obsahově spolu v souladu.

---

⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Manželství versus nesezdané soužití (3.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 7, s. 14

Byť zákon výslovně nepožaduje, aby tak učinili rodiče zároveň, v České republice jde o všeobecně uznávané pravidlo.⁹

V praxi je poměrně často diskutována otázka, zda toto rodičovství určené souhlasným prohlášením musí odpovídat biologickému rodičovství. V zásadě se odborná společnost shoduje na tom, že by tomu tak mělo být. Odpovídá to zejména čl. 7 Úmluvy o právech dítěte, která zakotvuje právo dítěte znát své rodiče.¹⁰ Souhlasným prohlášením by navíc neměl být dle mého názoru obcházen institut osvojení, který právě slouží ke vzniku právního rodičovství u nebiologického rodiče. Částečné řešení situace, kdy by takové otcovství určené na základě souhlasného prohlášení nebylo v souladu se skutečným biologickým stavem, nabízí přímo občanský zákoník, když za splnění dalších podmínek (zřejmý zájem dítěte, naplnění ustanovení zaručující základní lidská práva), může soud i z vlastní iniciativy zahájit řízení o popření otcovství.¹¹

V našem právním řádu bývá často kritizován fakt, že otcovství manžela matky může být na základě ust. § 783 NOZ nebo ust. § 785 NOZ sice popřeno, ale vždy je k tomu potřeba součinnosti buď matky, nebo právně zapsaného otce. Bez nich přitom biologický otec nemůže iniciovat řízení o popření otcovství.¹² Jde tedy opět o posílení postavení manžela matky na úkor jiných osob. Taková úprava je dle mého názoru zcela nepochopitelná a v rozporu s nejlepším zájmem dítěte a také základním právem na ochranu rodinného života. V dnešní době totiž již není zcela nepředstavitelná skutečnost, že žena otěhotní s jiným mužem, než se kterým je v manželství. Právní úprava by pak na takovou skutečnost měla aktivně reagovat.

Obdobným problémem se opakovaně zabýval také Evropský soud pro lidská práva. Jako příklad lze uvést kauzu Kroonová a další proti Nizozemí. V tomto případě se stěžovatelce narodil syn z nesezdaného soužití s jejím novým partnerem. V době narození syna však byla stěžovatelka stále vdaná za svého původního manžela. Z toho důvodu byl dle tehdy platné nizozemské úpravy určen na základě domněnky otcovství manžel stěžovatelky. I přes skutečnost, že se po synově narození stěžovatelka s manželem rozvedla, tak návrh na změnu otcovství na biologického otce bylo úřady zamítnuto s odkazem na to, aby užila institut popírání otcovství. V té době však již matka nesplňovala podmínky pro úspěšné

---

⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 536 (§777)

¹⁰ Sdělení č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, článek 7

¹¹ Ust. § 793 Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

¹² GROCHOVÁ, Martina. Manželství jako podmínka přístupu k právnímu rodičovství. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 50–51

popření otcovství bývalého manžela. Soud zde i přes argumentaci Nizozemí směřující k ochraně stability a jistoty v rodinných vztazích uzavřel, že skutečný rodinný poměr musí mít přednost před uplatněním právní domněnky. Soud dále konstatoval, že bylo zasaženo do čl. 8 Úmluvy.¹³

Naopak v případě rozhodnutí ESLP ve věci Chavdarov proti Bulharsku dospěl soud k opačnému názoru, když byl mnohem zdrženlivější. V tomto případě stěžovatel sdílel rodinnou domácnost s partnerkou, která byla vdaná za jiného muže. S touto partnerkou měl 3 děti, přičemž jako v předchozím případě byl otcem určen manžel jeho partnerky. Partnerka stěžovatele později od rodiny odešla a ponechala tak i nezletilé děti stěžovateli. Stěžovatel však dle Bulharské právní úpravy nebyl oprávněn popřít otcovství manžela partnerky. Soud zde uzavřel, že pokud mu Bulharská právní úprava umožňuje tyto děti adoptovat, pak je to přijatelné.¹⁴

S tímto závěrem se však nemohu ztotožnit, když jde dle mého názoru o zásah do čl. 8 Úmluvy, tedy práva na respektování rodinného života. Je nepřijatelné, aby skutečný otec nezletilých musel využívat institutu adopce. Účel adopce je totiž jiný, a to vytvořit vazbu mezi cizími osobami, mezi kterými neexistuje. Zde přitom není potřeba využití tohoto právního rodičovství, když existuje to skutečné. Procedura adopce je přitom složitější a podstoupení celého tohoto procesu je nepřiměřeným požadavkem zatěžujícího skutečného otce dítěte.

2.2 Určení jména a příjmení

Zatímco v případě určení jména jsou na tom nesezdané páry stejně jako manželé, tak v případě určení příjmení je situace odlišná. Manželé určují příjmení svých dětí v prohlášení při uzavírání manželství, kdy není možné, aby v případě, kdy si každý z manželů ponechá své příjmení, mělo každé z dětí příjmení po jiném z rodičů.

V případě nesezdaného soužití je však situace odlišná. Jak jsem popsala výše, otcovství k dítěti u nesezdaných párů vzniká tzv. souhlasným prohlášením. Součástí tohoto prohlášení je přitom také právě dohoda ohledně příjmení dítěte. V souladu s ust. § 862 NOZ

---

¹³ PALÁSEK, Milan. Nesezdané soužití v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 129-130

¹⁴ Tamtéž, s. 130-131

je pak možné, aby každé dítě nesezdaného páru mělo jiné příjmení, např. jedno z dětí příjmení po matce a druhé z nich po otci.¹⁵

Je pak otázkou, zda je toto výhodou či nikoliv. Je zřejmé, že rodičům tento stav bude vyhovovat, když bude v maximální možné míře zachována autonomie jejich vůle. Podle mého názoru ale nebude takové rozlišení příjmení u sourozenců vždy v zájmu dítěte, když např. to může dítě mást a vytvářet domněnku, že patří víc k tomu z rodičů, jehož jméno nese. Zvláště v konfrontaci s ostatními dětmi ve třídě, kde shodné příjmení sourozenců bude bráno jako něco samozřejmého, může být takové rozhodnutí o odlišném příjmení problematické. Zákon každopádně nechává tuto volbu na nesezdaných rodičích.

V případě, že se nesezdaní rodiče na jméně či příjmení dítěte neshodnou, matriční úřad tuto skutečnost oznámí příslušnému soudu.¹⁶ Jméno a příjmení pak bude dítěti určeno v řízení dle ZŘS, a to konkrétně v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé.¹⁷

2.3 Právní důsledky nemožnosti užití některých ustanovení na ochranu rodinné domácnosti u kohabitace

Vymezení pojmu rodinné domácnosti je obsaženo v první kapitole této práce. V občanském zákoníku je přitom zakotveno několik situací, kdy se předvídá vznik rodinné domácnosti také mezi osobami nesezdanými, a to za předpokladu, že v domácnosti žije i nezletilé dítě. Občanský zákoník tak stanoví za následující situace: „*Pečuje-li o dítě jen jeden z rodičů, podílí se na péči o dítě a jeho výchově i manžel nebo partner rodiče dítěte, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti*“¹⁸, obdobně pak nepožaduje soužití obou manželů a dítěte pro vznik rodinné domácnosti ani ust. § 886 NOZ.

Bohužel opačná situace nastává v případě vybraných ustanovení zakotvených k ochraně takové rodinné domácnosti, která jsou již vázána na existenci manželství.¹⁹ Na jednu stranu je pochopitelné, že pokud z manželství vznikají osobám nad rámec běžných záležitostí nové povinnosti, pak s tímto institutem zákon musí spojovat také určité výhody (zde právě v souvislosti s ochrannou rodinné domácnosti manželů). Bohužel tím nedochází

---

¹⁵ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Manželství versus nesezdané soužití (1.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 5, s. 9

¹⁶ Ust. § 19 Zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ Ust. § 466 Zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ Ust. § 885 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ VINOPALOVÁ, Nikola. Právní ochrana rodinné domácnosti v případech nesezdaného soužití. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 190

pouze k privilegování manželství, ale zejména k výraznému snížení ochrany nezletilého dítěte narozeného v neformálním svazku.

Na tomto místě vymezím několik situací, kdy je chráněna rodinná domácnost pouze manželů. V ust. § 692 odst. 1 NOZ je zavedena povinnost manželů, aby se shodli na tom, v jakém místě budou žít. Pokud by se manželé nebyli schopni shodnout, pak dle ust. § 692 odst. 2 NOZ rozhodne o této otázce soud. Dalším ochranným opatřením je omezení možnosti manžela nakládat s bytem či domem v rozporu se zájmy rodiny bez souhlasu druhého. V souladu s ust. § 747 NOZ, pokud by tak manžel učinil, může soud na návrh nesouhlasícího z nich rozhodnout o neplatnosti takového jednání.²⁰ V neposlední řadě je pak rodinná domácnost manželů chráněna v ust. § 691 odst. 2 NOZ tak, že pokud jeden z manželů opustí rodinnou domácnost bez důvodu zvláštního zřetele hodného a nechce se vrátit, je zachován i dál jeho závazek hradit poměrné náklady rodinné domácnosti.

Z těchto výše uvedených případů, které nelze vztáhnout na neformální svazek, plyne jasná preference manželství zákonodárcem, když rodinu skládající se z nesezdaného páru a dítěte chrání v mnohem menší míře. Je pak otázkou, zda je tato cesta správná. Nezletilé dítě může jen těžko ovlivnit, v jaké formě rodiče žijí. Pokud pak jeden z rodičů domácnost opustí a druhý rodič nemá sám dostatek finančních prostředků na hrazení potřeb, neblaze se to odrazí také na samotném dítěti. Než se pak rodič domůže od druhého např. vyživovací povinnosti na dítě, může mít až existenční problémy.

Naopak za zmínku zcela jistě stojí situace, kde je chráněna rodinná domácnost bez ohledu na existenci manželství. Zákonodárce tak nedělá v ochraně rozdíl v případech domácího násilí.

Pojem domácí násilí byl definován v důvodové zprávě k zákonu č. 135/2006 Sb. následovně: *„opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde, k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě.“*²¹ Právní ochrana takového jednání je zakotvena v ust. § 751 an. NOZ, kdy na návrh manžela či jiné osoby žijící

---

²⁰ROGALEWICZOVÁ, Romana. Úvaha nad povinnostmi a právy nesezdaných rodičů a jejich dětí. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 145-146

²¹VLÁDA. Důvodová zpráva k návrhu zákona č.135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, č. 135/2006 DZ

ve společné domácnosti může soud rozhodnout o tom, že taková osoba nebude moci na předem stanovený čas pobývat v místě bydliště manžela.

Zákon sice v tomto místě pracuje pouze s pojmem manžel a rozvedený manžel, z čehož by mohlo být vyvozováno, že chráněn není nesezdaný partner. To však není pravdou. Ust. § 3021 NOZ totiž výčet výše zmíněných osob rozšiřuje i o další osoby, které spolu společně žijí. Toto doplnění zákonodárce je třeba vnímat kladně, když zvláště v případě jednání, které je v současné době kriminalizované trestním právem, je zájem společnosti na ochraně jakéhokoliv jednotlivce, nikoliv pouze manželství.²²

2.4 Právní limity osvojení dítěte nesezdaným párem

Od biologického rodičovství je třeba odlišovat tzv. rodičovství právní. V souladu s judikaturou se rodičovstvím právním označuje rodičovství založené na právních domněnkách, kdy je rodičem ten, koho zákon za rodiče označuje.²³ V ideálním případě by samozřejmě biologické rodičovství mělo odpovídat tomu právnímu. Někdy tomu tak bohužel není. Typickým případem, kdy vzniká mezi rodičem a dítětem čistě právní rodičovství, je osvojení.

Ust. § 800 NOZ stanoví, že osvojiteli mohou být pouze manželé, nebo jeden z manželů, případně ve výjimečných situacích také jiná osoba. Z dikce zákona jasně plyne, že nejpreferovanějším způsobem osvojení je osvojení na základě společného návrhu manželů. Jiné společné osvojení přitom zákon nepřipouští. A contrario je proto dovozováno, že společné osvojení nesezdaným párem není možné. Pokud by se tedy nesezdaný pár rozhodl adoptovat dítě, musel by tak učinit pouze jeden z nich.

Problémem však je, že druhý partner nebude mít k dítěti žádnou právní vazbu – nebudou mu proto např. sděleny zdravotní informace o nezletilém v případě úrazu, nebude mít právo rozhodovat o důležitých otázkách a zejména pak v případě neočekávaného úmrtí osvojitele nebude mít k dítěti žádná práva, a to i přesto, že se na jeho výchově bude dlouhodobě podílet. Tento problém je mnohem častěji řešen v situaci, kdy matka jako biologický rodič dítěte nežije s otcem dítěte, nýbrž s novým partnerem. Pokud otec není zapsaný v rodném listě, nestará se, nebo např. zemřel, a naopak nový partner matky se o dítě dlouhodobě stará, vyvstává zde logická potřeba těchto rodin také formálně uspořádat

---

²²VINOPALOVÁ, Nikola. Právní ochrana rodinné domácnosti v případech nesezdaného soužití. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 195-196

²³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 1012/2016, ze dne 16. 8. 2018 (č. 95/2019 Sb. rozh. civ.)

vzájemné vztahy. K tomuto problému je vázán pojem tzv. přiosvojení. Bohužel současná právní úprava neumožňuje takové přiosvojení partnerem rodiče, když toto je umožněno pouze manželům.²⁴

Právě touto situací se zabýval ve svém nálezu Pl. ÚS 10/15 ze dne 19.11.2015 Ústavní soud. V tomto případě si chtěl stěžovatel osvojit třináctiletého syna své družky. Biologický otec se o syna nezajímal, neplatil výživné, což vedlo k rozhodnutí Okresního soudu o tom, že k osvojení není třeba jeho souhlasu. S osvojením souhlasil jak nezletilý sám, tak také jeho opatrovník. I přesto však bylo jak Okresním soudem v Chebu, tak Krajským soudem v Plzni uzavřeno, že zákon nedává možnost osvojení partnerem rodiče, nýbrž pouze jeho manželovi. První senát Ústavního soudu poté dospěl k závěru, že mohlo dojít k porušení stěžovatelova práva na ochranu rodinného života a nejlepší zájem dítěte. S ohledem na skutečnost, že soudy rozhodovaly v souladu s přijatou právní úpravou, dal tento senát návrh, aby plénum konstatovalo, že tehdejší ust. § 72 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, není v souladu s ústavním pořádkem. Ústavní soud pak došel k následujícímu závěru:

„Na základě výše uvedeného dospěl Ústavní soud k závěru, že napadená právní úprava sice stanoví omezení pro nesezdané páry, ale toto omezení je dostatečně odůvodněno předpokladem vyšší míry stability manželských párů a zejména lepším zajištěním poměrů dítěte, dojde-li k ukončení soužití jeho rodičů. Tato úprava tedy sleduje nejlepší zájem dítěte.“²⁵

S výše uvedeným nálezem si však dovolím nesouhlasit. V první řadě je potřeba poukázat na vysokou rozvodovost v ČR v posledních letech. V souladu s údaji zveřejňovanými Českým statistickým úřadem bylo v roce 2019 evidováno 24 100 případů rozvodů, když v 59 % z nich bylo rozvodem dotčeno také nezletilé dítě (rozvod se tedy dotkl celkem 22 600 dětí).²⁶ Z toho lze vyčíst, že ani manželství není zárukou stálosti a mnohdy může být stálejší soužití nesezdaného páru. Zvláště v takto citlivé oblasti, která tolik zasahuje do sféry nezletilého, je potřeba přistupovat k rozhodnutí individuálně, nikoliv obecně na základě vytvořených předsudků.

To, že se zákonodárci a právní úprava ČR uspořádání rodiny primárně na rodičích, nemůže jít k tíži nezletilého. Navíc s ohledem na podrobný způsob prověřování případného

---

²⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Manželství versus nesezdané soužití (3.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 7, s. 15

²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 19.11.2015, sp. zn. Pl. ÚS 10/15 (N 197/79 SbNU 229), bod 34

²⁶ *Přirůstek obyvatel byl nejvyšší za posledních 11 let.* [online]. czso.cz, 20.3.2020 [cit. 6.10.2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2019>

osvojitele můžeme kompetence takové osoby k řádné péči a výchově osvojeného dítěte předvídat s mnohem větší jistotou, než je tomu u rodičů biologických. Pokud pak samotné dítě, které má již dostatečný věk pro vytvoření si a zformulování vlastního názoru na věc, o osvojení stojí, pak nemůže být zamítavé rozhodnutí nikdy v zájmu dítěte. Takový postup je zcela formalistický.

Ústavní soud zde navíc vůbec nevzal v potaz, že skoro shodnou situací se zabýval také ESLP, a to ve věci Emonet a další proti Švýcarsku, kdy došel soud k závěru, že není v souladu s čl. 8 Evropské úmluvy o lidských právech, aby právní řády vynucovaly v této souvislosti uzavření manželství. Na tuto skutečnost přitom upozornila ve svém nesouhlasném stanovisku k rozhodnutí soudkyně JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph. D.²⁷

2.5 Vyživovací povinnost rodiče k dítěti

Jak jsem již psala výše, zákonodárce se v občanském zákoníku snažil o to, aby práva a povinnosti rodičů k dětem byla srovnatelná jak u manželského, tak u nesezdaného páru. Ne vždy v tom byl úspěšný. Pokud se však v této části budu zabývat vyživovací povinností rodiče k dítěti, pak je třeba zdůraznit, že v tomto případě jde o úpravu zcela nezávislou na formě soužití. Jen pro úplnost dodám, že vyživovací povinnost je za určitých situací (byť je mnohem méně častá) zachována také naopak – tedy dětí vůči rodičům.

Občanský zákoník neobsahuje definici výživného, jde však o právo majetkové, které odborná literatura vymezuje následovně: „*jde o zabezpečování všech odůvodněných potřeb věřitele (oprávněného), vždy ve vazbě na schopnosti, možnosti a majetkové poměry dlužníka (povinného) a druh vyživovací povinnosti.*“²⁸

Rodiče si často neoprávněně myslí, že jejich vyživovací povinnost k dítěti končí jeho zletilostí. V souladu s ust. § 911 NOZ však bude vyživovací povinnost zachována po dobu, po kterou se dítě není schopno uživit samo. Naopak dle ust. § 697 NOZ má vyživovací povinnost mezi manžely přednost před vyživovací povinností dítěte k rodičům a rodičů k dětem. Rozhodujícími kritérii pro určení výše vyživovací povinnosti jsou schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného (zde rodiče) a na straně dítěte jeho odůvodněné potřeby a majetkové poměry.²⁹

---

²⁷ Odlišné stanovisko soudkyně Kateřiny Šimáčkové k výroku i odůvodnění nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/15, bod 13

²⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1028 (§910)

²⁹ ŠMÍD, Ondřej a kol. *Výživné*. Praha: Leges, 2017, s. 53

Výše výživného je dle výše uvedených kritérií stanovována individuálně a bude tedy vždy záviset na rozhodnutí soudu. Přesto se v judikatuře ustálilo použití doporučujících tabulek Ministerstva spravedlnosti, které byly vydány s cílem sjednotit rozhodovací praxi soudů. Tato tabulka obsahuje procentuální rozmezí čistého příjmu rodiče, které má být postiženo vyživovací povinností, a to v závislosti na věku dítěte.³⁰

Dle mého názoru je právní úprava vyživovací povinnosti rodičů k dětem dostačující a spravedlivá, když nebere ohled na právní formu soužití rodičů dítěte.

2.6 Problematické aspekty rozchodu nesezdaného páru

V případě sezdaného páru zákon výslovně upravuje proces, který musí manželé absolvovat, aby bylo manželství rozvedeno. Jednou z podmínek pro to, aby soud manželství rozvedl, je úprava práv a povinností k nezletilým dětem. Pokud se rodiče zvládnou dohodnout, pak soud tuto dohodu pouze schvaluje. V případě, kdy tato dohoda není možná, tak soud autoritativně rozhodne o péči i styku druhého z rodičů.³¹

Pokud se rozejdou rodiče, kteří do manželství nevstoupili a na péči o nezletilé dítě se dohodnou, soud do jejich vztahů nijak nezasahuje. V praxi je však možné, aby se obrátili na soud s žádostí o schválení. Tento preventivní krok může do budoucna zamezit případným sporům. Pokud by se na péči nedohodli, může jakýkoliv z rodičů požádat soud, aby autoritativně o péči o nezletilé dítě rozhodl. Postup pak bude stejný jako u manželského páru při rozvodu manželství. Ust. § 908 NOZ pak připouští, aby v případě neshody rodičů řízení o úpravě poměrů k nezletilým dětem inicioval soud i bez návrhu. Právní úprava se však nezabývá tím, jak by měl soud k takové informaci dospět. V zásadě se proto bude vždy čekat na aktivitu jednoho z rodičů.³²

S ohledem na výše uvedený rozdíl v požadavcích na manžele a na nesezdané páry vyvstává otázka, zda tato úprava není diskriminační a zejména pak, jestli je v nejlepším zájmu nezletilého dítěte. Výše uvedenou otázkou se zabýval také Ústavní soud, a to ve svém Nálezu ze dne 21.3.2017, sp.zn. Pl. ÚS 36/16, když uvedl následující:

---

³⁰ CÍZLOVÁ, Denisa. *Stanovení výše vyživovací povinnosti u jednotlivých druhů péče o nezletilé [online]*. epravo.cz, 11.7.2019 [cit. 3.11.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-vyse-vyzivovaci-povinnosti-u-jednotlivych-druhu-pece-o-nezletile-deti-109600.html>

³¹ Ust. § 755 Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

³² ROGALEWICZOVÁ, Romana. Úvaha nad povinnostmi a právy nesezdaných rodičů a jejich dětí. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 156

„Tuto Pl. ÚS 36/16 zásadu „stejných práv“ je totiž nutno vykládat v daném kontextu tak, že u manželských i nemanželských dětí musí být vyvinuta maximální snaha o naplnění jejich nejlepšího zájmu při rozchodu rodičů. Pro respektování tohoto nejlepšího zájmu v obou případech má primárně sloužit dohoda rodičů, což odpovídá zásadě jejich autonomní vůle. Pokud však v jednom případě tato dohoda podléhá schválení soudem vždy a v případě druhém je státní ingerence vyžadována pouze v případě neshody rodičů, pak není protiústavní diskriminací první skupiny rodičů a dětí, nýbrž pouze konsekventním a logickým důsledkem institutu manželství jako formalizované podoby soužití dvou osob rozdílného pohlaví“³³

S touto argumentací se však nemohu ztotožnit. Sám ústavní soud v odůvodnění citovaného nálezu uvedl, že i v případě manželských párů má soud do dohod zasahovat v co nejmenší možné míře. Pokud tedy Ústavní soud považuje jako dostačující pro nejlepší zájem dítěte vstupovat do dohody rodičů o péči až v případě jejich neshody, pak by to mělo platit pro všechny rodiče bez ohledu na formu jejich soužití. Pouhá míra formalizace vztahu zde zcela jistě nebude stačit k odůvodnění dvojího přístupu.

V praxi přitom stanovení konkrétních časů a dnů pro předávání nezletilého druhému rodiči nejednou působí víc starostí, než aby bylo ku prospěchu věci. Jeden z rodičů se pak může uchylovat například k návrhu na výkon rozhodnutí s takovou četností, kdy soud nestihne rozhodnout o jednom návrhu rodiče před podáním dalšího návrhu ve stejné věci. Jsou zcela jistě situace, kdy má výkon rozhodnutí i ve věcech péče o nezletilé své opodstatnění a stávají se potřebným prostředkem vynucení styku. Zcela jistě to ale nebude v případě ojedinělého zpoždění předání, kdy je písemně schválená vymahatelná dohoda rodičů pouhým rozdmýchávačem sporů.

Bude tedy vždy záležet na konkrétních okolnostech a není proto dle mého názoru v zájmu nezletilých nutit rodiče do těchto formálních a často nefungujících dohod. Když v případě, že se na úpravě péče o nezletilého nedohodnou a nebude uspořádání fungovat, může se jeden z rodičů na soud dodatečně obrátit. S ohledem na výše zmíněné ust. § 908 NOZ připadá v úvahu také možnost, aby se např. již starší nezletilé dítě obrátilo na soud s žádostí, aby toto řízení zahájil soud z vlastní iniciativy. Ať je již zákonodárce jakéhokoliv názoru, měla by být úprava rodičů k nezletilým jednotná, když nezletilý se nepodílí na volbě formy soužití jeho rodičů.

---

³³ Nález Ústavního soudu ze dne 21.3.2017, sp.zn. Pl. ÚS 36/16, bod 26

3. Vzájemné právní vztahy nesezdaných partnerů

Obsah této kapitoly bude zaměřen na majetkové uspořádání nesezdaných párů. S ohledem na skutečnost, že mezi nesezdanými páry nevzniká žádný specifický režim, tak jak je tomu u manželů, vyvstávají často po rozchodu partnerů otázky dalšího vypořádání. V první části kapitoly se budu zabývat bydlením nesezdaného páru – na základě jakého právního titulu vzniká společné bydlení, a jaký vliv má pak tento právní důvod na případné vypořádání po rozchodu. V druhé části se zaměřím na často diskutované možnosti partnera investujícího do majetku druhého na vypořádání jeho investice v případě rozchodu. Následně bude v kapitole řešena chybějící vyživovací povinnost mezi partnery a možnosti řešení. V závěru kapitoly se zaměřím na nároky neprovdané matky jako specifický druh vyživovací povinnosti.

3.1 Možnosti společného bydlení nesezdaného páru

Jak jsem psala již v úvodu této kapitoly, speciální majetkový režim mezi nesezdanými partnery nevzniká a neexistuje tedy žádná obdoba společného jmění manželů. Majetkové vztahy se tedy budou řídit obecnou právní úpravou. Způsoby bydlení nesezdaného páru proto můžeme rozlišit následovně: bydlení na základě vlastnického práva či práva k věci cizí.

V případě vlastnického práva, může jít o soužití v nemovitosti, která je ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů, či v jejich společném podílovém spoluvlastnictví. Pokud je bydlení ve vlastnictví pouze jednoho z partnerů, nepoživá druhý partner téměř žádné ochrany kromě výše zmíněné ochrany před domácím násilím.³⁴ To se dá však snadno obejít, když partner vlastníci nemovitost může druhému zřídit např. užívací právo k věci. Nejbezpečnější bude situace, kdy manželé budou mít nemovitosti, ve které bydlí, v podílovém spoluvlastnictví o velikosti id. ½. Jen tak lze zajistit rovnoprávné postavení partnerů jak v rozhodování o bydlení, tak při vypořádání po rozchodu. Na tento spoluvlastnický vztah se pak užití pravidla obsažená v ust. § 1115 a násl. NOZ – o spoluvlastnictví. V případě rozchodu jsou v souladu s ust. § 1144 NOZ a násl. předvídané následující možnosti vypořádání: rozdělení věci, pokud to není dobře možné, tak přikázání věci do vlastnictví jednoho z manželů a stanovení povinnosti nahradit druhému vypořádací podíl. Pokud si pak ani jeden z partnerů nechce majetek nechat ve svém vlastnictví, přichází na řadu prodej věci

---

³⁴ DÁVID, Radovan. Právní ochrana bydlení nesezdaných párů. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 8-9

ve veřejné dražbě. V případě, že se tedy spoluvlastníci nedohodnou, rozhodne na návrh jednoho z nich o vypořádání soud.

Společné bydlení lze také odvodit od věcných práv k věci cizí, konkrétně pomoci věcných břemen. Nejlépe odpovídající potřebám bydlení je pak tzv. služebnost bytu (tj. speciální užívací služebnost). S ohledem na skutečnost, že je zpravidla zřizována k věci zapsané ve veřejném seznamu, zapisuje se tam zpravidla také ona služebnost. To má mnoho výhod, když je osoba oprávněná chráněna vůči třetím osobám. Je však možné uvažovat také o tzv. reálném břemeni, kdy může být partner vlastníci nemovitost povinen něco konat, nikoliv pouze pasivně umožnit užívat jeho nemovitost druhému.³⁵ Co se týká zániku, bude vždy záležet na konkrétním vymezení trvání tohoto práva ve smlouvě.

V případě, že ani jeden z partnerů nemovitosti nevlastní, vzniká pak užívací právo k věci cizí nejčastěji jako právo obligační, a to konkrétně jako nájem bytu, či domu. Definici nájemního vztahu nám poskytuje přímo občanský zákoník, když stanoví následující: „*Nájemní smlouvou se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci věc k dočasnému užívání a nájemce se zavazuje platit za to pronajímateli nájemné*“.³⁶ Jednou z možností je, že si věc pronajme pouze jeden z partnerů. Druhý z nich pak nemovitost užívá buď pouze na základě faktické akceptace partnera, případně na základě podnájemní smlouvy. Zde je třeba poznamenat, že podnájem bytu či domu nelze za předpokladu, že nájemce v bytě sám trvale bydlí, podmiňovat souhlasem pronajímatele, a to v souladu s ust. § 2274 NOZ. Podnájemce však není nijak chráněn pro případ, že nájemce nájemní vztah ukončí, když dle ust. § 2278 končí podnájem nejpozději s nájmem.

Zákonodárce však umožňuje zřízení tzv. společného nájmu k věci, kdy s pronajímatelem uzavírá smlouvu víc nájemců.³⁷ V takové situaci jsou práva a povinnosti každého z nájemců shodná a lze na jejich vztah užít přiměřeně právní úpravu o společnosti. Každý z nájemců pak užívá nemovitost na základě vlastního oprávnění a může také nájemní vztah individuálně ukončit.³⁸ V případě, že jeden z partnerů již nemovitost v nájmu má, pak lze situaci řešit obdobným způsobem, když postačuje, aby se partner za souhlasu

---

³⁵ DÁVID, Radovan. Právní ochrana bydlení nesezdaných párů. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 9

³⁶ Ust. § 2201 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ Ust. § 2270 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

³⁸ DÁVID, Radovan. Právní ochrana bydlení nesezdaných párů. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 11

pronajímatele a nájemce stal účastníkem smlouvy dodatečně.³⁹ Taková úprava je tak pro nesezdané soužití ideální, když oba partneři budou mít rovnocenné postavení a v případě rozchodu nebude ukončení společného bydlení představovat žádný problém.

Je třeba dále zmínit, že právní úprava obsahuje specifickou úpravu přechodu nájmu. Smrt nájemce totiž sama o sobě k zániku nájemního vztahu nepostačuje. Ust. § 2279 NOZ stanovuje následující: „*Zemře-li nájemce a nejde-li o společný nájem bytu, přejde nájem na člena nájemcovy domácnosti, který v bytě žil ke dni smrti nájemce a nemá vlastní byt. Je-li touto osobou někdo jiný než nájemcův manžel, partner, rodič, sourozenec, zeť, snacha, dítě nebo vnuk, přejde na ni nájem, jen pokud pronajímatel souhlasil s přechodem nájmu na tuto osobu*“.⁴⁰

Zákon tedy rozděluje členy nájemcovy domácnosti na dvě skupiny: ty, na které přejde nájem bez dalšího, a na ostatní, kteří budou muset vyžadovat souhlas pronajímatele. Do jednoho měsíce pak osoba, na kterou má nájem ze zákona přejít, může vyrozumět pronajímatele o opaku, když to bude mít za následek zánik nájmu ke dni oznámení nájemce.⁴¹ Bohužel partnerem se pro účely tohoto ustanovení rozumí partnerství registrované, nikoliv nesezdané soužití.⁴² Partner tedy bude vždy k přechodu nájmu potřebovat souhlas pronajímatele. To podpoří výše uvedené doporučení, aby partneři raději uzavřeli nájem společný.

Lze proto uzavřít, že s přihlédnutím k současné právní úpravě je nutné, aby partneři, kteří spolu sdílí domácnost, také dostatečně právně upravili své vzájemné vztahy, a to z vlastní iniciativy a ve vlastním zájmu. Je potřeba mít na paměti, že nesezdaným partnerům zde na rozdíl od manželů nevzniká odvozené právo k bydlení. Takové právo bydlení přitom opravňuje jednoho z manželů bez dalšího užívat nemovitost manžela, a to i přes skutečnost, že k této nemovitosti nemá manžel žádný jiný právní důvod. Druhý z manželů se pak nemůže takovému užívání bránit, tedy užít vyklizovací žalobu.⁴³ Z důvodu absence tohoto odvozeného práva bydlení nejspravedlivějším bude nejbezpečnějším uspořádáním společného

³⁹ TOMEŠOVÁ, Jana. *Srovnání právní úpravy manželství a nesezdaného soužití – III. díl, bydlení* [online]. pravni prostor.cz, 18.11.2015 [cit. 30.10.2020]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-iii-dil-bydleni>

⁴⁰ Ust. § 2279 Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

⁴¹ KREJČÍŘOVÁ, Šárka. *Právní úprava skončení nájmu bytu v novém občanském zákoníku*. [online]. bulletin-advokacie.cz, 18.12.2013 [cit. 30.10.2020]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pravni-uprava-skonceni-najmu-bytu-v-novem-obcanskem-zakoniku>

⁴² DÁVID, Radovan. Právní ochrana bydlení nesezdaných párů. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 12

⁴³ TOMEŠOVÁ, Jana. *Právo bydlení za trvání manželství* [online]. pravni prostor.cz, 19.4.2018 [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo-bydleni-za-trvani-manzelstvi>

bydlení buď podílové spoluvlastnictví nemovitosti (kdy každý bude vlastnit id. polovinu), nebo její společný nájem.

3.2 Absentující úprava majetkového režimu nesezdaného páru a s tím spojené otázky

S ohledem na chybějící úpravu majetkového režimu nesezdaného páru bude muset nesezdaný pár v případě rozchodu řešit zásadní otázku, a to, jak vypořádat společný majetek. Zákon s okamžikem rozchodu nespojuje žádné povinnosti a sám o sobě tedy rozchod nevyvolává žádné právně relevantní následky. Zásadně bude platit, že si každý ponechá, co je v jeho výlučném vlastnictví a vypořádají se pouze věci v podílovém vlastnictví (a to pouze za předpokladu, že jeden z partnerů bude chtít).

V případě podílového spoluvlastnictví bude situace jednoduchá, když se partneři na vypořádání buď dohodnou, nebo se jeden z nich bude domáhat vypořádání v souladu s ust. § 1143 NOZ žalobou u soudu. Existuje přitom několik možností vypořádání. Pokud to umožňuje povaha věci, pak v zásadě dochází k jejímu rozdělení. Pokud takové rozdělení možné není, pak dle ust. § 1147 NOZ soud přikáže věc do vlastnictví jednoho z partnerů za současného stanovení povinnosti zaplatit finanční náhradu druhému z partnerů. Pokud si ani jeden z partnerů nepřeje mít danou věc nadále ve svém vlastnictví, nebo pokud jiná dohoda není možná, pak je věc prodána ve dražbě a výtěžek je rozdělen v souladu s podíly obou partnerů.⁴⁴

Mnohem složitější je pak situace, kdy jeden z partnerů měl po celou dobu věc ve výlučném vlastnictví, ale druhý z partnerů se finančně podílel na správě takové věci, či jejím vylepšení pomocí investic. Nejčastěji k této situaci dochází, když nesezdaný pár společně bydlí v nemovitosti, která je ve výlučném vlastnictví jen jednoho z nich. Druhý partner tak v nemovitosti bydlí tzv. „na dobré slovo“ vlastníka. V takovém případě je často možný postup dle ust. § 2991 a násl. NOZ, tedy žádat, aby bylo investujícímu partnerovi nahrazeno, co do výlučného majetku druhého vložil prostřednictvím institutu bezdůvodného obohacení.⁴⁵

Bez důvodné obohacení je definováno následovně: *„Bez důvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu,*

---

⁴⁴ Ust. § 1147 Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁵ GREBEŇOVÁ, Veronika. Bez důvodné obohacení v nesezdaném soužití. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 27

*který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.*⁴⁶

V případě investic partnerů půjde nejčastěji o důvod *condictio ob rem* (tzn. plnění z důvodu, který nenastal). Jde o situaci, kdy partner plní na výlučný majetek druhého z vlastní vůle bez existence dluhu či jiné povinnosti. Investující partner pak důvodně předpokládá vznik následku spočívajícího ve zvýšení hodnoty a zejména v užívání předmětného majetku. V okamžiku rozchodu je však tento důvod tzv. zmařen.

Co se týče okamžiku vzniku nároku z bezdůvodného obohacení mezi spolužijícími partnery a případného promlčení nároku, vyjádřil se k němu opakovaně Nejvyšší soud, když vyslovil následující:

*„Užívají-li spolu dva lidé, kteří spolu žijí, byt, ačkoliv tento patří pouze jednomu z nich, mohou tak činit na základě vzájemné dohody, kterou je třeba kvalifikovat jako nepojmenovanou smlouvu ve smyslu ust. § 51 obč. zák. Součástí této smlouvy bylo ve zmíněném případě i ujednání, na jehož základě žalobkyně poskytla žalovanému určitou částku na opatření zmíněného bytu, která pak nebyla poskytnuta bez právního důvodu. Ke vzniku bezdůvodného obohacení tak došlo teprve v okamžiku, kdy účastníci řízení zrušili společné soužití a společné užívání dotčeného bytu“*⁴⁷

Druhou možností je, že právní důvod investice nikdy neexistoval, když v tomto případě plyne promlčecí doba již od učinění předmětné investice.⁴⁸ Nesmí však jít o situaci, kdy by jeden partner chtěl druhému něco darovat, případně jednat bez vůle se právně vázat – v takovém případě totiž nárok z bezdůvodného obohacení v souladu s ust. 2992 NOZ nevzniká.⁴⁹

Shodně zmiňuje odlišný okamžik vzniku právního důvodu bezdůvodného obohacení a s tím spojené plynutí promlčecí doby také Nejvyšší soud, a to v Rozsudku ze dne 16.7.2018, sp. zn. 28 Cdo 1374/2018, ve kterém uvádí následující: *„Příkladem majetkového prospěchu získaného plněním bez právního důvodu je i zhodnocení nemovitosti investicemi třetí osoby, jež byly prováděny bez odpovídajícího právního důvodu, kdy vlastník nemovitosti nabývá*

---

⁴⁶ Ust. § 2991 odst. 2 Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.10.2012, sp. zn. 28 Cdo 382/2012

⁴⁸ GREBEŇOVÁ, Veronika. Bezdůvodné obohacení v nesezdaném soužití. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 32

⁴⁹ GREBEŇOVÁ, Veronika. Bezdůvodné obohacení v nesezdaném soužití. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 27-28

bezdůvodné obohacení již okamžikem provedení dané stavební či jiné obdobné cenu nemovitosti zvyšující úpravy. Naproti tomu v případě zhodnocení investicemi prováděnými na základě právního důvodu dochází ke vzniku bezdůvodného obohacení až v okamžiku, kdy tento právní důvod ztratil své účinky (odpadl).“⁵⁰

Odlišná pak bude situace, kdy jeden z partnerů investuje do majetku partnera, ve kterém společně nebydlí. V takovém případě se předpokládá, že právní důvod investice nikdy neexistoval. Promlčecí doba pak proto plyne v souladu s výše uvedeným již od okamžiku, kdy byla investice učiněna. Pokud chce pak partner tvrdit opak, tedy že právní důvod investice existoval, pak břemeno důkazní leží na něm.⁵¹

Lze tedy uzavřít, že pro plynutí promlčecí doby bude rozhodující právní důvod, který vedl partnera k uskutečnění investice. V praxi se však bude případná existence těchto inominálních ústních dohod upravujících účel investice poměrně těžko prokazovat.

Dále je třeba vzít v potaz, že nový občanský zákoník speciálně upravil promlčecí dobu mezi osobami žijícími ve společné domácnosti. Za předpokladu, že spolu partneři žijí, se mezi nimi po tuto dobu staví promlčecí lhůta, a to v souladu s ust. § 646 NOZ.⁵²

Pokud jde o výši takové pohledávky z bezdůvodného obohacení, nevychází se při jejím stanovování ke konkrétní výši vynaložených prostředků. Rozhodující bude skutečnost, zda a v jaké výši došlo investicí ke zhodnocení předmětné nemovitosti. Přesnou výši pak získáme, pokud od tržní hodnoty nemovitosti po investici odečteme její původní tržní hodnotu.⁵³

Také v oblasti vzájemného majetkového vypořádání partnerů lze proto dojít k závěru, že je kladen důraz především na aktivitu partnerů. Bude proto záviset pouze na nich, jak problematické pro ně v případě rozchodu majetkové vypořádání bude. Lze jim proto pouze doporučit, aby ohledně případných investic do majetku ve vlastnictví druhého vždy písemně sepsali dohodu. Ta by měla obsahovat především důvod takové investice, když v opačném případě bude pro účely vydání bezdůvodného obohacení tížit důkazní břemeno ohledně jejího účelu vždy žalujícího partnera.

---

⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.7.2018, sp. zn. 28 Cdo 1374/2018

⁵¹ GREBEŇOVÁ, Veronika. Bezdůvodné obohacení v nesezdaném soužití. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 36

⁵² Tamtéž, s. 26

⁵³ TOMEŠOVÁ, Jana. *Srovnání právní úpravy manželství a nesezdaného soužití – IV. díl, majetkové vypořádání* [online]. právníprostor.cz, 14.1.2016 [cit. 16.11.2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-iv-dil-majetkove-vyporadani>

3.3 Neexistence vyživovací povinnosti mezi partnery a možnosti řešení

Definici vyživovací povinnosti jsem se zabývala již v kapitole 2.5 této práce, ve které jsem rozebrala vyživovací povinnost rodičů k dětem. Osoby žijící v manželství mají kromě vyživovací povinnosti k dítěti také vzájemnou vyživovací povinnost, která může trvat i určitou dobu po rozvodu. U nesezdaných párů tento institut zaveden není.

Přestože vyživovací povinnost mezi partnery zakotvena není, lze si obdobu takové povinnosti mezi partnery z jejich vlastní vůle ujednat. Smluvním typem, který je pro takovou situaci použitelný, bude smlouva o důchodu. V občanském zákoníku je tento institut je definován následujícím způsobem: „*Smlouvou o důchodu se plátce zavazuje platit příjemci pravidelné peněžité dávky (důchod)*“.⁵⁴

Bude přitom záležet na partnerech, na jak dlouhou dobu takovou smlouvu uzavřou. Přestože písemná forma je povinná pouze v případě, že je doba ujednána na dobu delší než 5 let, lze párům jen doporučit písemnou formu zvolit v každém z případů.⁵⁵

3.4 Práva neprovdané matky a těhotné ženy

V dnešní společnosti je poměrně častým jevem, že i nesezdané páry společně zakládají rodinu a mají děti. Často se ale vztah rozpadne dřív, než se dítě narodí. V takovém případě zákonodárce vzal v potaz nutnost potřeby ochránit ženu, které v důsledku těhotenství a porodu mohou zásadně poklesnout příjmy. To vše zejména s přihlédnutím k chybějící vzájemné vyživovací povinnosti nesezdaných rodičů.

Práva neprovdané matky a těhotné ženy jsou zakotvena v ust. § 920 NOZ a lze je rozdělit do 3 kategorií: právo na výživu vůči otci dítěte a právo na příspěvek na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem a právo těhotné ženy žádat výživné pro dítě, které se má narodit.

3.4.1 Právo na výživu vůči otci dítěte

Pokud matka dítěte nevstoupila do manželství s otcem svého dítěte, má nárok na výživu od otce dítěte. Tato výživa má pak v souladu s ust. § 920 odst. 1 NOZ trvat po dobu dvou let od narození dítěte. Předpokladem pro vznik takového nároku je skutečnost, že je

---

⁵⁴ Ust. § 2701 odst. 1 Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ Ust. § 2701 odst. 2 Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

otcovství k dítěti určeno. Nezáleží přitom, zda je otcovství určeno podle druhé nebo třetí domněnky otcovství.⁵⁶

S ohledem na to, že zákon nezakotvuje specifickou úpravu rozsahu této vyživovací povinnosti, bude se v tomto případě rozsah řídit dle obecných kritérií. Je proto třeba při určování výše výživného přihlídnout k odůvodněným potřebám neprovdané matky (tj. oprávněného) a k možnostem, schopnostem otce dítěte (tj. povinného). Je důležité si uvědomit, že rozhodujícím kritériem není tzv. stav odkázanosti matky na výživu otce a nebude ani důležité o kolik a jestli vůbec matce poklesl v důsledku mateřství příjem. V porovnání s předchozí úpravou byl přitom nárok matky rozšířen, když starý občanský zákoník zakotvoval pouze nárok na příspěvek na výživu.⁵⁷ Tato změna je dle mého názoru krokem k lepšímu a spravedlivějšímu uspořádání mezi nesezdanými rodiči.

Obdobné právo na výživu vzniká přitom také těhotné ženě, když zde bude tato žena uplatňovat své právo vůči pravděpodobnému otci dítěte. Rozšíření možnosti uplatnit nárok již v těhotenství přitom zcela jistě dává smysl, a to s přihlédnutím ke skutečnosti, že k poklesu příjmů dochází již před samotným porodem. Ve vztahu k výše popsanému nároku matky zde zákonodárce neupravuje, po jak dlouhou dobu takový nárok na výživu těhotné ženy trvá. Analogicky se však dovozuje stejná lhůta 2 let po narození dítěte, když odchylná úprava by zde nedávala smysl.⁵⁸

3.4.2 Právo na příspěvek na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem

Kromě výše uvedeného práva na výživu otce může matka požadovat také příspěvek na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem. Podmínky jsou přitom shodné jako u práva na výživu. Ust. § 920 odst. 1 NOZ dále stanoví, že výše takového příspěvku má být přiměřená.

Náklady pak musí být důvodné a vzniklé přímo ve spojení s těhotenstvím nebo porodem, když je kladen důraz na jejich účelnost. Za náklady spojené s těhotenstvím lze považovat zejména výdaje za následující věci: těhotenské oblečení, zdravotní obuv, medikamenty, zdravotní péči – vyšetření. Za náklady spojené s porodem jsou uplatňovány nejčastěji výlohy za pobyt v nemocnici, lékařský zákrok, léky. Nelze však uplatňovat výdaje vynaložené na koupi dětské výbavy, jako je kočárek, autosedačka, postýlka apod., když

---

⁵⁶ ŠMÍD, Ondřej a kol. *Výživné*, Praha: Leges, 2017, s. 78

⁵⁷ Tamtéž, s. 79

⁵⁸ Tamtéž, s. 82-83

k tomuto účelu by měla sloužit vyživovací povinnost rodiče k dítěti. Shodně uvádí např. Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. února 1966, sp. zn. 3 Co 23/1966. Prostřednictvím tohoto nároku tedy bude moct matka takové náklady uplatňovat pouze v případě, kdy se dítě nenarodí živé.⁵⁹

Obdobně pak může v souladu s ust. § 920 odst. 1 NOZ požadovat před porodem příspěvek na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem také těhotná žena.

3.4.3 Výživné pro dítě, které se má narodit

Dle ust. § 920 odst. 3 NOZ se může těhotná žena u soudu domáhat, aby byl pravděpodobný otec dítěte povinen dát matce předem finanční částku, která je potřebná k zajištění potřeb dítěte. Délka je pak navázána na trvání mateřské dovolené dle zvláštního právního předpisu.

Rozsah výživného by přitom měl odpovídat širšímu pojetí, když kromě potravy a jiných základních potřeb půjde také o jiné potřeby, které budou dostatečně odůvodněny (např. základní výbava pro novorozence). Pokud by se dítě nenarodilo živé, pak má pravděpodobný otec dítěte nárok požadovat vrácení výživného v takovém rozsahu, ve kterém nebylo vyčerpáno.⁶⁰

3.4.4 Způsob uplatnění nároku

K uplatnění obou z výše uvedených nároků neprovdané matky je potřeba procesní aktivita matky v podobě podání žaloby. Žalobkyní v tomto sporném řízení může být pouze žena, která porodila, a to bez ohledu na to, zda se dítě narodilo živé. Žalovaným pak bude vždy otec dítěte určený dle druhé nebo třetí domněnky. S přihlédnutím ke spornému charakteru řízení bude důkazní břemeno tížit matku, která bude muset prokázat jak otcovství, tak zejména vyčíslit a odůvodnit konkrétní částky, které po otci žádá.⁶¹

Pokud jde o uplatňování práv těhotné ženy, je také požadováno podání žaloby. Žalovaným zde pak není otec, protože před narozením ještě často nebude určen, proto zde zákon hovoří o tzv. pravděpodobném otci. V předmětném řízení je ze strany soudu zjišťováno, jestli žalovaný s těhotnou ženou souložil v rozhodné době stanovené ust. § 783

---

⁵⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1121 (§920)

⁶⁰ ŠMÍD, Ondřej a kol. *Výživné*, Praha: Leges, 2017, s. 85-86

⁶¹ Tamtéž, s. 81

odst. 2 NOZ na dobu od které neuběhlo do porození novorozence méně než sto šedesát a zároveň více než tři sta dní.⁶²

V souladu s ust. § 922 odst. 2 NOZ musí být žaloba podána do 2 let od porodu dítěte, přičemž výživu pro matku lze přiznat i 2 roky zpětně, nikoliv ode dne podání žaloby. Příslušným soudem k projednání těchto nároků bude dle ust. § 9 odst. 1 OSŘ okresní soud. Místní příslušnost se řídí obecným soudem pravděpodobného otce podle ust. § 85 odst. 1 OSŘ.

3.4.5 Právo neprovdané matky na zaopatření

Na těhotnou ženu a neprovdanou matku zákonodárce pamatuje také v ust. § 1666 NOZ, který řeší právo na zaopatření pro případ úmrtí otce jejich dítěte. Zaopatření je pak právem závazkovým, k jehož vzniku dochází bez dalšího ze zákona. Právo na výživu z pozůstalosti trvá v délce 6 týdnů od smrti otce dítěte (u těhotné ženy 6 týdnů po porodu), když stanovení otcovství zůstavitele bude součástí předmětného řízení. Výdaje na toto zaopatření se stávají součástí pozůstalosti, a to na straně dluhů (tzv. pasiv), když jdou k tíži dědicům, kteří je nesou společně a nerozdílně.⁶³

Rozsah je zákonem stanoven jako „slušná výživa“. V souladu s komentářovou literaturou je pak slušná výživa definována následovně:

„Slušnou výživou zde rozumíme uspokojování nejenom výživy ve smyslu potravy, ale i uspokojování ostatních osobních potřeb manžela (matky zůstavitelova dítěte), zejména potřeby bydlení. Součástí uspokojování potřeb v rámci slušné výživy je také hrazení výdajů na léky a na zdravotní pomůcky.“⁶⁴

3.4.6 Zhodnocení

Dle mého názoru je předmětná úprava nároků neprovdané matky kvalitní a spravedlivá k oběma nesezdaným rodičům. V konečném důsledku pak bude tato úprava zejména v nejlepším zájmu dítěte, když případný majetkový nedostatek matky se zákonitě projeví nejvíc na něm. Lze namítat snad jen délka poskytování výživy pro matku, která trvá 2 roky. Pokud je však účelem finančně podržet matku v době, ve které přichází o část příjmů, pak je třeba přihlédnout k tomu, že nejčastěji dítě nastupuje do školky až ve 3 letech.

---

⁶² Tamtéž, s. 86–87

⁶³ Tamtéž, s. 117-120

⁶⁴ SVOBODA, Jirí. In FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 458. (§1669)

V souladu s tímto by tedy zcela jistě dávalo smysl tuto dobu prodloužit. Ostatně shodně uvádí ve své publikaci také ŠMÍD, Ondřej, VACOVÁ, Radka a kol.⁶⁵

Pokud jde o právo na zaopatření po smrti partnera, pak lze opět pouze uzavřít, že je takové zakotvení potřeba, a to zejména s ohledem na to, že partnerka (matka dítěte) často nebude v dědickém řízení vůbec figurovat a její majetková situace se v důsledku smrti otce dítěte zásadně zhorší.

---

⁶⁵ ŠMÍD, Ondřej a kol. *Výživné*, Praha: Leges, 2017, s. 79

4. Kohabitanca v kontextu jiných právních odvětví

Zatímco v kapitolách 2. a 3. této práce jsem se zabývala právní úpravou nesezdaného soužití obsaženou v části druhé občanského zákoníku, v této kapitole se zaměřím na otázku, jak se s otázkou nesezdaného soužití vypořádávají jiné odvětví práva. Postupně se proto budu věnovat právu sociálního zabezpečení, právu pracovnímu, právu trestnímu a v neposlední řadě právu daňovému.

Lze samozřejmě předpokládat, že stejně jako tomu bylo v rodinně-právní úpravě, tak i zde nalezneme několik situací, kdy bude upřednostňováno manželské soužití. Nebude tomu však vždy.

4.1 Právo sociálního zabezpečení

Obecně lze říct, že právo sociálního zabezpečení užívá ve svých předpisech pro nesezdané soužití nejčastěji pojem druh a družka, když tento pojem dále nijak nedefinuje.⁶⁶

Jedním ze systému práva sociálního zabezpečení je státní sociální podpora, která je upravena zákonem č. 177/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Jednotlivé dávky můžeme rozdělit na dávky: testované a netestované a nejsou přitom vázány na existenci pojištění. K posouzení nároku na testovanou dávku je rozhodná výše příjmu rodiny, když jde o přídavek na děti, příspěvek na bydlení, porodné. U netestovaných dávek se k příjmu nepřihlíží, když pod ně lze podřadit rodičovský příspěvek a pohřebné. Tento systém je financován státem a jeho účelem je zajistit odpovídající životní a hmotnou úroveň zejména rodin s dětmi.⁶⁷

Právě u testovaných dávek se posuzuje tzv. rozhodný příjem, když je rozhodující nejenom příjem oprávněné osoby, ale také osob, které jsou posuzovány společně s ní (tj. rodiny).⁶⁸ V souladu s ust. § 7 odst. 2 písm. c) SOP je osobou společně posuzovanou právě také druh či družka, a to za předpokladu, že se s oprávněnou osobou, se kterou sdílí společnou domácnost, dělí o hrazení nákladů za domácnost.⁶⁹

---

⁶⁶ TOMEŠOVÁ, Jana. *Srovnání právní úpravy manželství a nesezdaného soužití – I. díl, rodičovství*. [online]. *pravni prostor.cz*, 37.1.2015 [cit. 12.2.2021]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-i-dil-rodicovstvi>

⁶⁷ KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 199-200

⁶⁸ Tamtéž, s. 202

V tomto ohledu mají nesezdané páry oproti manželům nespornou výhodu, když pro ně bude snadné takové partnerství zamlčet. V takovém případě přitom zvýší pravděpodobnost, že na předmětnou dávku dosáhnou, když rozhodný příjem bude snížen o příjem jednoho z partnerů. Takový postup je však nepochybně nelegální, když jde o obcházení zákona. To však pro některé nebude překážkou, když příslušné orgány sociálního zabezpečení budou opak jen těžko prokazovat.⁷⁰

Naopak situace bude pro nesezdané páry méně výhodná v důchodovém systému sociálního zabezpečení, přesněji u vdovského a vdoveckého důchodu. Pro přiznání tohoto důchodu je totiž nutné splnit základní předpoklad, a to uzavřené manželství se zesnulou osobou ke dni její smrti.⁷¹

4.2 Trestní právo

Trestní právo na mnoha místech s nesezdaným soužitím počítá, když používá pojmu druh a družka. Tímto zakotvením vzniká nesezdanému páru mnoho procesních práv.

V ust. § 100 odst. 2 TŘ je druhům přiznáno právo na odepření výpovědi. Už jen to, že se mezi osobami nachází tento vztah, postačuje k možnosti výpověď odepřít.⁷² Právo odepřít výpověď je přitom výjimkou z obecné povinnosti svědka vypovídat, která zahrnuje kromě výpovědi také nutnost osobně se účastnit úkonu trestního řízení, na který byl svědek předvolán.⁷³

Dalším privilegiem druha, který v určitém trestním řízení vystupuje v roli poškozeného, je možnost nesouhlasit s trestním stíháním pachatele, tj. jeho druha. V souladu s ust. § 43 odst. 1 TŘ je osobou poškozenou:

„ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil“⁷⁴

Toto oprávnění má však poškozený pouze u taxativně vymezených trestných činů v ust. § 163 odst. 1 TŘ. Souhlas se pak nezjišťuje v případech, kdy byla trestným činem způsobena smrt, dále pokud není v možnostech poškozeného souhlas udělit pro nedostatek

---

⁷⁰ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Manželství versus nesezdané soužití (1.). Právo a rodina, 2018, roč. 20, č. 5, s. 12-13

⁷¹ KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 169

⁷² JELÍNEK, Jirí a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016, s. 405

⁷³ Tamtéž, s. 403

⁷⁴ Ust. § 43 odst. 1 Zákona č. 141/1991 Sb., trestního řádu

jeho duševního zdraví, pokud nedosáhl alespoň 15 let, nebo v důsledku okolností, pro které není schopen projevit svou vůli svobodně.⁷⁵

Pro úplnost dodám, že v případě těchto dvou institutů mají oprávnění z nich plynoucí také manželé a právní úprava je tak pro ně stejná jako pro nesezdané páry.

Co se týče hmotněprávní úpravy, tak trestné činy týkající se rodiny jsou zakotveny v hlavě IV. TZ. Tato hlava chrání zejména rodinný život a řádný vývoj dítěte obsahuje například následující trestné činy: opuštění dítěte nebo svěřené osoby, zanedbání povinné výživy, týraní svěřené osoby. U většiny z nich je skutková podstata trestného činu vázána na existenci rodičovského vztahu (ať už založeného právně, nebo biologicky). Nezáleží tedy na skutečnosti, zda jsou rodiče sezdání či nikoliv.

Specifickým trestným činem je však dvojitý manželství, který je zakotven v ust. § 194 TZ. Úmyslem zákonodárce bylo v tomto případě ochránit institut manželství, když je povoleno vstoupit do takového svazku pouze s jednou osobou. Pachatelem tohoto trestného činu pak není pouze osoba, která již manžela má, ale také osoba, která úmyslně vstoupí do manželství s již provdanou osobou.⁷⁶ Naopak nesezdaná osoba není nijak omezována v uzavírání více partnerských vztahů, když tato skutečnost nevyvolá žádný právní následek. Takové jednání však bude většinovou společností vnímáno negativně, a to v konfrontaci s morálkou a kulturními zvyklostmi.

4.3 Dědické právo

Dědické právo umožňuje zůstaviteli rozhodnout o tom, jak bude s jeho majetkem naloženo po jeho smrti. Svou vůli může projevit prostřednictvím tzv. pořízení pro případ smrti. Těmi jsou v souladu s ust. § 1491 NOZ závěť, dědická smlouva nebo dovětek.⁷⁷ Pro odkazování majetku prostřednictvím těchto institutů přitom není rozhodující, v jakém poměru je zůstavitel k osobám, kterým je majetek odkazován.

Pokud však zůstavitel neprojeví svou poslední vůli nebo ji projeví pouze ohledně části pozůstalosti, pak se ve zbytku postupuje dle pravidel obsažených v občanském zákoníku, a to prostřednictvím tzv. zákonné dědické posloupnosti. Tato posloupnost je složena z dědických skupin (tzv. zákonných tříd), které jsou seřazeny sestupně podle intenzity příbuzenského

---

⁷⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016, s. 262

⁷⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 626-627

vztahu. V následující dědické skupině dědí osoby jen v případě, kdy nedědí nikdo v té předchozí. Takto se sestupuje dědickými skupinami až do chvíle, kdy se nalezne dědic.⁷⁸

Právě v rámci těchto dědických tříd je zákonodárcem upřednostněno manželství před nesezdaným soužitím. Zatímco manžel se nachází společně s potomky zůstavitele v první zákonné třídě, tak druhá lze podřadit až pod druhou zákonnou třídu, a to pouze za splnění dále vymezených podmínek. Právní úprava v druhé zákonné třídě s druhem a družkou počítá jako s osobami spolužijícími, a to pokud jsou splněny tyto dvě podmínky: společná domácnost alespoň v délce 1 roku před smrtí zůstavitele a péče o společnou domácnost nebo odkázanost na výživu zůstavitelem.⁷⁹

Společná domácnost je v souladu s judikaturou definována následovně:

„Jde o spotřební společenství trvalé povahy, a proto společnou domácnost představuje jen skutečné a trvalé soužití, v němž její členové přispívají k úhradě a obstarávání společných potřeb (nepostačuje např. jen příležitostná výpomoc v domácnosti, společné trávení dovolených apod.) a v němž společně a bez rozlišování hospodaří se svými příjmy. Spolužijící fyzická osoba musí žít ve společné domácnosti tak, jako by byla členem rodiny; vyžaduje se, aby pečovala o společnou domácnost (obstaráváním domácích prací, udržováním pořádku v bytě, obstaráváním prádla a údržby šatů, přípravou jídla apod.) nebo poskytovala prostředky na úhradu potřeb společné domácnosti nebo aby byla odkázána výživou na zůstavitele.“⁸⁰

Manžel přitom v první zákonné třídě nemůže dědit sám, proto pokud zůstavitel neměl potomky, bude manžel dědit až v třídě druhé. I v ní je ale před druhem upřednostněn, když v souladu s ust. 1636 odst. 2 NOZ dědí všichni dědici stejně velký podíl na pozůstalosti, ale manžel musí zdědit alespoň půlku.⁸¹

Za zmínku dále stojí také ust. § 114 odst. 1 NOZ, ve kterém zákonodárce postupně vymezil pořadí osob, které mohou rozhodnout o způsobu pohřbu zemřelého za situace, kdy o této záležitosti zemřelý již před smrtí neprojeví svou vlastní vůli. Nejprve je opět upřednostněn manžel/manželka či registrovaný partner zemřelé osoby, když až za situace, že taková osoba není, může dále o této otázce rozhodnout jeho děti, následují rodiče, poté

---

⁷⁸ ŠEŠINA, Martin a kol. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 189

⁷⁹ Ust. § 1636 odst. 1 Zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.1.2002, č.j. 21 Cdo 436/2001

⁸¹ ŠEŠINA, Martin a kol. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 191-192

sourozenci, dále neteře a synovci. Až v případě, kdy tyto osoby nejsou naživu, může o věci rozhodnout osoba blízká, kde můžeme zařadit také nesezdaného partnera.⁸²

Dle mého názoru je přitom taková právní úprava nevyhovující, když zejména vztahy mezi neteří/synovcem a zemřelou osobou budou z velké části méně intenzivní než vztahy mezi nesezdanými partnery. Celé dědické právo je přitom prostoupeno zásadou, aby byla ctěna v co nejširší možné míře vůle a přání zemřelé osoby. Lze pak předpokládat, že pokud zemřelá osoba z vlastního rozhodnutí vytvářela společenství se svým partnerem, pak by nebyla proti tomu, aby tento partner rozhodl také o otázkách, o kterých nerozhodl on sám. Naopak na vytvoření rodinné vazby s neteří/synovcem se zemřelá osoba žádným způsobem nepodílela a nelze proto bez dalšího dovozovat bližší vztah.

4.4 Daňové právo

Podstatnou daňovou úlevu pro manžely zavádí zákon o dani z příjmu v ust. § 35ba odst. 1 písm. b), a to slevu na manžela. Tuto slevu z daně může manžel čerpat ve výši 24.840,- Kč, a to za splnění následujících podmínek. Osoba, která slevu uplatňuje, žije s manželem v jedné domácnosti a společně hospodáří. Manžel poplatníka nedosáhl za dané zdaňovací období na příjem větší než je 68.000,- Kč. Zákon však nezahrnuje do takového příjmu částky, které daná osoba získala z vymezených dávek (dávky státní sociální podpory, hmotné nouze, příspěvek na péči, sociální služby a další). Pokud je manželka poplatníka držitelkou průkazu osvědčující zvlášť těžké postižení s potřebou průvodce, pak se sleva zdvojnásobuje na částku ve výši 49.680,- Kč.⁸³

Neexistuje však obdoba této slevy pro nesezdané páry, ti tedy vzájemně nic podobného uplatňovat nemohou.

4.5 Pracovní právo

Pracovní právo manžele upřednostňuje zejména v případě nároků, které vznikají v důsledku smrti jednoho z manželů. Konkrétně jde o následující nároky: jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých a přechod mzdových nároků.

Náhrada nemajetkové újmy pozůstalých je zakotvena v ust. § 271i ZP. Pokud zaměstnanec zemře v důsledku pracovního úrazu nebo pracovní nemoci, pak má manžel

---

⁸² PALÁSEK, Milan. Nesezdané soužití jako alternativa, nebo plnohodnotný základ rodinného života? *Právní rozhledy*, roč. 2021, č. 4, s. 123-134

⁸³ Ust. § 35ab odst. 1 písm b) Zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů

nárok na náhradu nemajetkové újmy. Kromě manžela je tento nárok přiznán také partnerovi zemřelého, jeho dětem a rodičům. Partnerem je zde míněn pouze partner registrovaný, nikoliv tedy nesezdaný partner. Výše takové náhrady je stanovena na dvacetinásobek průměrné mzdy určené pro období prvního až třetího čtvrtletí předcházejícího kalendářního roku před smrtí zaměstnance.⁸⁴

Dalším nárokem, na který nesezdaný partner nedosáhne, jsou mzdové nároky po zemřelém. I přes skutečnost, že smrtí zaměstnance zaniká také pracovněprávní vztah, peněžité nároky zaměstnance již vzniklé nadále existují. V souladu s ust. § 328 ZP navíc tyto peněžité nároky (mzda, plat) přecházejí až do trojnásobku průměrné mzdy zůstavitele na jeho rodinné příslušníky. Konkrétně jde o: manžela, jeho děti a rodiče. Na rodiče zůstavitele může nárok přejít jen za předpokladu, že zůstavitelem sdíleli společnou domácnost ke dni jeho úmrtí. Pokud po sobě zůstavitel zanechal víc, než činí trojnásobek jeho průměrné mzdy, nebo pokud nežijí osoby, na které může tento nárok přejít, stanou se mzdové nároky součástí dědictví.⁸⁵

Některé nároky dle zákoníku práce však nejsou vázány na manželství. Náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem pak mohou být přiznány jakékoliv osobě, která je uhradila.⁸⁶ O náhradu na výživu pozůstalých mohou také žádat i nesezdaní partneři. Pro přiznání tohoto nároku totiž v souladu s ust. § 271h odst. 1 ZP nemusí být zákonem stanovena povinnost výživy dané osoby a bude postačovat, pokud ji zůstavitel ze své vlastní vůle fakticky za svého života poskytoval.

Shodně uvedl také Nejvyššího soudu ČR ve svém rozsudku ze dne 29. 3. 1970, č.j. 3 Cz 11/70, když konstatoval:

„Náhrada nákladů na výživu podle ustanovení § 199 odst. 1 zák. práce náleží i pozůstalé družce zemřelého pracovníka, pokud s ním žila ve společné domácnosti, společně s ním hospodařila a pečovala o společnou domácnost. Žily-li v jejich společné domácnosti také nezletilé děti družky, pak sama skutečnost, že děti měly nárok na výživné vůči svému otci a také je dostávaly, nevylučuje, že jim zemřelý výživu ve smyslu ustanovení § 199 odst. 1 zák.

---

⁸⁴ Ust. § 271i Zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁵ FETTER, Richard W. *Přechod peněžitých práv zesnulého zaměstnance podle zákoníku práce a jejich dědění podle občanského zákoníku.* epravo.cz, 2.4.2012 [cit. 20.2.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prechod-penezitych-prav-zesnuleho-zamestnance-podle-zakoniku-prace-a-jejich-dedeni-podle-obcanskeho-zakoniku-81711.html?mail>

⁸⁶ Ust. § 271g zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů

*práce poskytoval; tak tomu bylo i tehdy, jestliže výživu těchto dětí poskytovanými prostředky jen doplňoval nebo zlepšoval.*⁸⁷

Byť je tento rozsudek již poměrně starý je na něj opakovaně odkazováno také v současnosti a je tedy stále použitelný. Lze tedy uzavřít, že pokud jde o přiznání nároků po smrti zaměstnance z důvodu pracovního úrazu či nemoci z povolání, pak mají nesezdané páry slabší postavení než manželé. V praxi to může být zásadní důsledky, když zejména v případě nečekaného úmrtí živitele rodiny, je jakýkoliv příspěvek navíc pro rodinu žádoucí.

Existují však také oblasti pracovního práva, které pro manžele zavádějí omezení, jež se nesezdaného páru nedotýkají. Jde zejména o zákaz zaměstnávání mezi manžely zakotven ust. § 318 ZP. O smyslu tohoto zákazu je však možné pochybovat. Nejčastěji je tento zákaz obhajován existencí společného jmění manželů a požadavkem na jejich rovnost. Tyto důvody jsou však zpochybňovány a do budoucna je proto stále častěji voláno po změně.⁸⁸ Ještě striktněji je tento zákaz vynucován ve státní službě, když v ust. § 43 ZOSS je zaveden zákaz, aby byly ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti osoby si blízké. V tomto případě, tedy za splnění dalších podmínek může dojít k omezení služebního poměru i mezi nesezdanými partnery.⁸⁹

---

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 3. 1970, č.j. 3 Cz 11/70, právní věta

⁸⁸ ŠTEFKO, Martin In: BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 1258 (§ 318 ZP)

⁸⁹ JOUZA, Ladislav. *Manželé na jednom pracovišti*. bulletin-advokacie.cz, 12.3.2019 [cit. 20.2.2021]. Dostupné z: [//www.bulletin-advokacie.cz/manzele-na-jednom-pracovisti?browser=mobi](http://www.bulletin-advokacie.cz/manzele-na-jednom-pracovisti?browser=mobi)

5. Vybrané inspirační zdroje a úvahy de lege ferenda

V této kapitole se zaměřím na právní úpravu kohabitace ve vybraných evropských státech, když zmíním dle mého názoru zajímavé koncepce a instituty, které mohou nesezdané páry v těchto zemích využívat. Postupně tedy popíšu, jak jsou vybrané otázky kohabitace řešeny v právní úpravě Francie a Maďarska.

Na konci této kapitoly se zamyslím, zda je u nás potřeba v této oblasti nějaké změny a zda nám tyto vybrané země mohou být při případné změně inspirací.

5.1 Francie

Obdobně jako v mnohých jiných evropských zemích (vč. České republiky) bylo nesezdané soužití zakotveno ve Francouzském občanském zákoníku pouze velice omezeně. Od roku 1999 však ve Francii platí zákon o občanském paktu solidarity č. 99-994, kterým byl Francouzský občanský zákoník novelizován. Tento zákon je častěji znám pod názvem PACS. Tento zákon podstatně rozšiřuje práva nesezdaných párů, když kromě definice takového soužití, zakotvuje pro nesezdané páry možnost smluvní úpravy důležitých oblastí života, jako jsou majetek, péče, daňové zatížení. PACS se uzavírá a registruje buď prostřednictvím notáře, či obecních úřadů a následně je zveřejněna ve veřejném rejstříku, který vede soud.⁹⁰

Smlouvu o občanské solidaritě (dále jen „PACS“) lze uzavřít pouze tehdy, pokud partneri nejsou přímými příbuznými, nevstoupili do manželství ani společně, ani s jinou osobou, neuzavřeli PACS s jinou osobou. Dále musí být obě osoby uzavírající PACS plnoletí.⁹¹ Dlouhodobě tuto možnost využívali také stejnopohlavní páry, a to převážně do roku 2013, když tímto rokem došlo ve Francii k legalizaci sňatků stejnopohlavních párů.⁹² Obsahem smlouvy PACS je závazek partnerů sdílet společně život, materiálně i jinak si vzájemně pomáhat. Partneri nesou společnou odpovědnost i za dluhy, které vznikly v důsledku jednání jen jednoho z nich, a to za podmínky, že se jednalo zajišťování potřeb každodenního života. Společná odpovědnost však partnery netíží v případě nadměrných

---

⁹⁰ ONDŘEJOVÁ, Eva. Kohabitace v Evropě [online]. bulletin-advokacie.cz, 16.9.2015 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kohabitace-v-evrope?browser=mobi>

⁹¹ Velvyslanectví české republiky v Paříži. Uzavírání registrovaného partnerství ve Francii [online]. mzv.cz [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/matrika/uzavirani_registrovaneho_partnerstvi_ve/index.html

⁹² PÍTROVÁ, Mariana. Francie schválila sňatky homosexuálů [online]. euroskep.cz, 9.4.2013 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.euroskep.cz/9003/22270/clanek/francie-schvalila-snatky-homosexualu/>

nákladů, nebo jiných půjček, které nesloužily k výše uvedeným účelům (např. osobní dluhy).⁹³

Registrace partnerům dále pomáhá v sociální oblasti, kdy jejich příjmy budou posuzovány společně pro účely přiznání různých sociálních dávek (např. příspěvek na bydlení, rodinné přídatky apod.). V rámci pracovního práva je PACS zohledněna přiznáním dovolené v případě úmrtí partnera, narození dítěte. Dále jsou partnerům přiznány daňové úlevy. Pokud jde o majetkovou situaci partnerů, pak je výchozím pravidlem režim oddělených jmění, lze si však ujednat společné jmění.⁹⁴

V případě úmrtí partnera má pozůstalý partner práva odvozená z ochrany bydlení. Pokud partneri společně žili v nájmu, který je veden pouze na zesnulého partnera, pak má pozůstalý partner nárok na přechod nájmu ve prospěch jeho osoby. Ostatní příbuzní zesnulého se však u soudu mohou dožadovat, aby byl nájem převeden na ně. Pokud pak pozůstalý nemovitost, ve které společně s partnerem bydleli, vlastnil výlučně, může v tomto obydlí druhý partner zůstat bezplatně po dobu jednoho roku po jeho smrti. Partner má nad rámec výše uvedeného samozřejmě možnost se svým majetkem pro případ smrti naložit dle své vůle prostřednictvím dědického práva. Pokud něco odkáže partnerovi s ním registrovanému v PACS, pak tomuto partnerovi nevzniká povinnost platit dědickou daň.⁹⁵ Obsah Pacs lze kdykoliv modifikovat, a to na základě dohody obou partnerů, když jednostranně to nelze.⁹⁶ K rozpuštění PACS poté dochází automaticky uzavřením svatby či úmrtím jednoho z partnerů. K rozpuštění PACS z vůle jednoho z partnerů dochází podáním žádosti u orgánu, u kterého se dohoda registrovala.⁹⁷

5.2 Maďarsko

Kohabitace je v Maďarském občanském zákoníku z roku 2013 upravena ve dvou knihách, a to samostatně v knize VI., dále se na ni za splnění dalších podmínek uplatní také kniha IV., ve které je upraveno souhrnně rodinné právo.⁹⁸ Kohabitace je pak definována jako

---

⁹³ Service public. *Effets d'un Pacs* [online]. service-public.fr, 20.10.2020 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1026>

⁹⁴ Tamtéž

⁹⁵ Service public. *Décès du partenaire de Pacs : quelles sont les règles de succession ?* [online]. service-public.fr, 11.2.2020 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1621>

⁹⁶ Service public. *Modifier un Pacs* [online]. service-public.fr, 11.6.2019 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1619>

⁹⁷ Service public. *Dissoudre un Pacs* [online]. service-public.fr, 11.6.2019 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1620>

⁹⁸ BOELE-WOELKI, Katharina a kol. *European family law in action: Volum V, Informal relationships*. Cambridge, 2015. s. 6

soužití osob opačného či stejného pohlaví vytvářející společnou domácnost. Tyto osoby pak spolu ani s 3. osobou nesmějí být v manželství či registrovaném partnerství. Obecný majetkový režim kohabitantů je oddělený, tudíž každý získává práva a povinnosti k majetku svým vlastním jednáním samostatně. Za splnění podmínky, že pár společně žije alespoň po dobu 1 roku a narodí se jim z tohoto soužití dítě, pak lze užít v otázkách vyživovací povinnosti a bydlení i obecnou rodinně-právní úpravu občanského zákoníku.⁹⁹

Aktem z roku 2009, kterým byla zavedena možnost registrovaného partnerství, byl zřízen také tzv. Registr prohlášení kohabitantů, který je spravován notářskou komorou. Kohabitantům přitom nevzniká povinnost se do tohoto registru zapsat, když je to ponecháno na jejich vlastním uvážení. Tento zápis je proto pouze deklaratorní a pro vznik kohabitanace není nutný. Původně měl být přitom s tímto registrem spojen zásadní právní důsledek ve formě domněnky otcovství partnera. Pokud se tedy kohabitantům zapsaným v tomto registru narodilo dítě, pak byl za otce považován právě zapsaný partner, a to bez ohledu na to, jak dlouho před narozením k zápisu došlo. Tato domněnka však trvala pouze pro děti narozené v roce 2010, když později došlo ke změně rušící tento právní následek. Lze tedy uzavřít, že hlavním účelem takového zápisu pak zůstává zejména unesení důkazního břemene v případě budoucího konfliktu mezi partnery.¹⁰⁰

5.3 Kohabitační dohoda

Kohabitační dohoda je v odlišných zemích často zakotvena jako jeden ze způsobů, jak si mohou nesezdaní partneři dohodnout, jaká práva a povinnosti jim za trvání jejich soužití vznikají. Nejčastěji jde pak o úpravu otázek majetkových. Tento institut je zakotven v mnoha státech, jako je např.: Chorvatsko, Finsko, Irsko, Slovinsko, Maďarsko, Francie, Itálie, Portugalsko.¹⁰¹

Česká úprava pak takovéto kohabitační dohody přímo nezakotvuje. Nicméně v souladu s ust. § 1746 odst. 2 NOZ může kdokoliv uzavřít smlouvu, která není přímo v občanském zákoníku uzavřena. Takovou inominátní smlouvou pak mohou být řešeny právě také práva a povinnosti mezi nesezdanými partnery, viz například výše uvedená smlouva o důchodu.

---

⁹⁹ ONDŘEJOVÁ, Eva. Kohabitanace v evropě [online]. bulletin-advokacie.cz, 16.9.2015 [cit. 16.6.2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kohabitanace-v-evrope?browser=mobi>

¹⁰⁰ BOELE-WOELKI, Katharina a kol. *European family law in action: Volum V, Informal relationships*. Cambridge, 2015. s. 6

¹⁰¹ PALÁSEK, Milan. Nesezdané soužití jako alternativa, nebo plnohodnotný základ rodinného života? *Právní rozhledy*, roč. 2021, č. 4, s. 123-134

5.4 Úvahy de lege ferenda

Zákonodárce bohužel není vždy precizní a nereaguje aktuálně na změny a potřeby společnosti. Na základě analýzy právní úpravy nesezdaného soužití jsem dospěla k určitým aspektům nesezdaného soužití, které jsou dle mého názoru nevyhovující, a změna by proto byla na místě.

V první řadě nesouhlasím se závěry zákonodárce o nemožnosti nesezdaného páru adoptovat společně dítě, ba dokonce ani přiosvojit si dítě partnera. Jak jsem rozebrala již v příslušné kapitole této práce, pro takový přístup již v dnešní době nejsou žádné argumenty. Pokud chce zákonodárce motivovat páry ke vstupu do manželství, musí tak činit jinými způsoby, které se nebudou dotýkat nejlepšího zájmu dítěte. Jsem si jistá, že kompetence páru starat se o nezletilé dítě není nijak snížena tím, že společně chtějí žít bez posvěcení orgánu veřejné moci. Odkazovala jsem také na statistiky rozvodovosti, když dnes manželství nepředstavuje větší záruku stálosti. Pokud je většinovou společností přijímáno nesezdané soužití párů jako něco standardního, pak by měl na tuto skutečnost pružně reagovat také zákonodárce. Je pak samozřejmě na zvážení, jak stanovit do budoucna konkrétní podmínky. Pokud však jde zákonodárci o stálost partnerského svazku, nebude problémem stanovit minimální délku soužití partnerů.

Nemožnost přiosvojení dítěte jednoho z partnerů druhým partnerem pak již nemá vůbec žádné opodstatnění. Pokud nezletilý z jakéhokoliv důvodu otce nemá a nový partner s ním dlouhodobě žije a vychovává ho, pak není v ničím zájmu, aby nedošlo nad rámec faktického soužití také k právnímu sjednocení rodiny.

S tím souvisí skutečnost, že možnost páru prokazovat délku soužití je značně omezena. V tomto bychom se mohli inspirovat v zahraničí (viz předchozí kapitola), kde jsou zřizovány registry pro nesezdané páry. Takový registr by pak mohl mít využití nejenom pro případnou adopci, ale také pro účely vypořádání majetku mezi partnery po rozchodu, když přesné trvání soužití má vliv například na běh promlčecí doby pro případné nároky z bezdůvodného obohacení.

Pokud bych pak naopak měla uvést situaci, kde zákonodárce bezdůvodně usnadňuje situaci nesezdaným párům na úkor manželství, lze zmínit rozdílný režim pro stanovení péče o dítě a styku s ním pro dobu po rozvodu, respektive rozchodu. Současná právní úprava totiž stanovuje jako jednu z podmínek rozvodu manželství schválení dohody rodičů o péči a styku o nezletilého, případně o této otázce autoritativně rozhodně sám soud. V případě rozchodu

partnerů však taková povinnost zakotvena není. Dle mého názoru zde neexistuje důvod pro dvojí přístup. V centru zájmu zákonodárce zde má být nejlepší zájem dítěte. Pokud tedy zákonodárce uzavřel, že je v zájmu dítěte, aby soud dohlédl na budoucí uspořádání mezi rodiči a nezletilým po rozvodu manželství, pak by měl takto rozhodovat také v případě rozchodu nesezdaného páru. Z mého pohledu však takováto preventivní ingerence státu do těchto vztahů není třeba a často nebude naplněn hlavní účel – nejlepší zájem dítěte, současně s právem rodičů podílet se na výchově dítěte. Často pak tyto vynucené dohody vedou spíše k rozdmýchávání sporů, k formalistickému měření hodin, které může rodič s dítětem strávit a v neposlední řadě množství soudních řízení o výkon rozhodnutí v případě, že dítě nebude předáno včas. Z mého pohledu je přitom zcela dostačující zakotvení možnosti rodiče obrátit se k soudu až v případě, kdy tyto rodinné vztahy nefungují přirozeně.

Za zvážení zákonodárce by také zcela jistě stálo, zda nerozšířit ochranu rodinné domácnosti poskytované manželům také na páry, které společně žijí a vychovávají společně nezletilé dítě.

V neposlední řadě považuji za vhodné do budoucna zakotvit v občanském zákoníku jako jednu z pojmenovaných smluv tzv. kohabitační dohodu, jako je tomu v mnoha zemích Evropy. Zcela jistě zde bude možné argumentovat tím, že zákonodárce v tomto páry nijak nelimituje a mohou si tedy sjednat v zásadě, co chtějí. Dle mého názoru je ale právní úprava pro nesezdané páry hodně roztržštěná, když v systematizované formě vůbec neexistuje. Osoba bez právního vzdělání je přitom málo bdělá svých práv, aby byla schopna domyslet veškeré problematické situace a s tím související aspekty, které je třeba ve smlouvě upravit. Pokud tedy partneři s ohledem na nízké povědomí o kohabitačních dohodách v ČR vůbec možnost uzavření takové smlouvy berou v potaz. Právní úprava možnosti uzavřít kohabitační smlouvu pak může být pro tyto páry také jakýmsi vodítkem při jednání o uzavření. Do právní úpravy budou moct nahlédnout a najít v ní základní vymezení otázek, které v budoucnu v případě rozchodu bude třeba řešit.

Závěr

V celé této práci jsem se zabývala analýzou tuzemské právní úpravy nesezdaného soužití za účelem jejího přehledného shrnutí. Snažila jsem se najít odpověď na otázku, zda zákonodárce motivuje nesezdané páry k tomu, aby do manželství vstoupili. K právní úpravě jsem se snažila přistupovat kriticky, když jsem v průběhu psaní analyzovala určité právní mezery, či nelogičnosti, které by do budoucna mohly být vyplněny, či napraveny.

Dospěla jsem k tomu, že stejně jako v každé oblasti práva lze nalézt jak pozitivní aspekty právní úpravy, tak i ty negativní. Zákonodárci přitom nelze upřít, že se snaží k právům a povinnostem mezi partnery a dětmi přistupovat jednotně, a to bez ohledu na to, zda jsou rodiče manželé či nesezdaní partneři. Ani to se mu však nedaří absolutně, což může být k újmě nezletilým dětem, které na formu soužití svých rodičů nemají žádný vliv – např. institut ochrany rodinné domácnosti manželů by zcela jistě byl potřebný i u rodinné domácnosti nesezdaných partnerů s dětmi.

Naopak pokud jde o vztahy přímo mezi partnery, či přímo manžely, tam již nalezneme značné rozdíly, které vyplývají zejména z chybějícího speciálního majetkového režimu mezi nesezdanými partnery. Z dalších odlišností u nesezdaných partnerů lze zmínit také chybějící vyživovací povinnost mezi partnery, absenci odvozeného práva bydlení, nemožnost žádat o adopci, či vdovský důchod. Naopak nesezdaní partneři mají určité úlevy proti manželům, když to vyplývá z povahy tohoto neformálního svazku. Nesezdaní partneři mohou zvolit rozdílné příjmení pro své děti, nemusejí při rozchodu automaticky žádat soud o schválení úpravy budoucí péče a styku, mohou také jednoduše zkreslit rozhodný příjem rodiny a tím dosáhnout na dávky sociálního zabezpečení (byť je to obcházení práva).

S nejednotným právním zakotvením pak musí počítat také každý pár. V běžném životě tak bude každý z nás stát před volbou, zda do manželství vstoupit či nikoliv. Ani v průběhu psaní této práce jsem přitom nedospěla k jasnému závěru, co je výhodnější. Bude tudíž třeba vždy posoudit individuální okolnosti. Z výše uvedeného lze však jednoznačně dovodit, že zákonodárce se snaží partnery ke vstupu do manželství motivovat určitými výhodami a také širší ochranou rodiny. Otázkou pouze je, nakolik k tomu volí vhodné prostředky a jak je v tomto počínání úspěšný. Dle mého názoru však k motivaci užívá často ne zcela vhodnou formu, např. pokud jde o stanovení podmínky manželství pro společnou adopci.

Pokud se už daný pár rozhodne do manželství nevstupovat, pak jsou na tyto osoby kladeny mnohem větší nároky než na manžele. Manželé se v mnohém mohou spolehnout na pravidla zakotvená v právním řádu, která je mnohdy chrání, ale někdy i znevýhodňuje – např. za splnění zákonných podmínek odpovědnost za dluhy manžela (ostatně obava z dluhů bývá častým důvodem, proč partneři do manželství vstoupit nechtějí). Mezi nesezdanými partnery bude naopak převážně platit jen to, co si sami ujednají. Náš právní řád přitom umožňuje sjednat si v zákonných mezích téměř cokoliv. Vyžaduje se však jejich aktivní přístup, který bohužel často absentuje. Právě větší povědomí o kohabitačních dohodách a jejich případné výslovné zakotvení, by proto vedlo k větší informovanosti v těchto partnerských vztazích a mohlo tak předcházet často vznikajícím sporům. Konečně by se pak ulevilo také soudům, které často tyto spory v praxi řeší. V tomto bychom se proto mohli inspirovat okolními státy, které jsou často v úpravě nesezdaného soužití dále než my a alespoň částečně je umožňují zformalizovat. V těchto zemích pak mohou partneři využít určitého mezistupně mezi zcela neformálním partnerstvím a formálním manželstvím.

Každá situace a volba v životě s sebou přináší určité klady a také zápory, jak jsem shrnula výše. Nelze tudíž po zákonodárci vyžadovat, aby měli nesezdaní partneři stejná práva a povinnosti jako manželé, když takový požadavek by byl zcela nepřiměřený. Přesto lze uzavřít, že na mnoha místech je úprava nevyhovující a stojí na hodnotách, které jsou již společností překonány. Právě proto jsem v předchozí kapitole uvedla své návrhy de lege ferenda, které by dle mého názoru bylo možné do budoucna zvážit

Lze tedy jen doporučit, aby každý pár při společném soužití dopředu zvážil všechna pro a proti a v případě, kdy se rozhodnou do manželství nevstupovat, si důsledně upravili všechny důležité oblasti života, ve kterých by mohl v budoucnu vzniknout problém.

Seznam zdrojů

Monografie

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 400 s.

POLIŠENSKÁ, Petra a kol. *Rodinné právo manželství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 260 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1256 s.

ŠMÍD, Ondřej a kol. *Výživné*. Praha: Leges, 2017, 284 s.

FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 648 s.

KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7. podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 320 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016, 848 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, 976 s.

ŠEŠINA, Martin a kol. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019, 896 s.

BOELE-WOELKI, Katharina a kol. *European family law in action: Volum V, Informal relationships*. Cambridge, 2015, 1170 s.

BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, 1536 s.

Články

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Manželství versus nesezdané soužití (3.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 7, s. 14-20

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Manželství versus nesezdané soužití (1.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 5, s. 8-13

PALÁSEK, Milan. Nesezdané soužití jako alternativa, nebo plnohodnotný základ rodinného života? *Právní rozhledy*, roč. 2021, č. 4, s. 123–134

Příspěvky ve sborníku

GROCHOVÁ, Martina. Manželství jako podmínka přístupu k právnímu rodičovství. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 42-56

PALÁSEK, Milan. Nesezdané soužití v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 118-132

VINOPALOVÁ, Nikola. Právní ochrana rodinné domácnosti v případech nesezdaného soužití. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 186-199

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Úvaha nad povinnostmi a právy nesezdaných rodičů a jejich dětí. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 142-161

DÁVID, Radovan. Právní ochrana bydlení nesezdaných párů. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 7-14

GREBEŇOVÁ, Veronika. Bezdůvodné obohacení v nesezdaném soužití. In KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. (ed). *Dny práva 2015 – Days of law 2015, část XI. Nesezdané soužití*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 24-41

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Sdělení č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte

Důvodová zpráva k návrhu zákona č.135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, č. 135/2006 DZ

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 177/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů

Soudní rozhodnutí

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2018, sp. zn. 21 Cdo 1012/2016 (č. 95/2019 Sb. rozh. civ.)

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.1.2002, č.j. 21 Cdo 436/2001

Nález Ústavního soudu ze dne 19.11.2015, sp. zn. Pl. ÚS 10/15 (N 197/79 SbNU 229)

Odlišné stanovisko soudkyně Kateřiny Šimáčkové k výroku i odůvodnění nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/15, bod 13

Nález Ústavního soudu ze dne 21.3.2017, sp.zn. Pl. ÚS 36/16

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.10.2012, sp. zn. 28 Cdo 382/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 3. 1970, č.j. 3 Cz 11/70

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.7.2018, sp. zn. 28 Cdo 1374/2018

Internetové zdroje

TOMEŠOVÁ, Jana. *Srovnání právní úpravy manželství a nesezdaného soužití – I. díl, rodičovství*. [online]. pravni prostor.cz, 37.1.2015 [cit. 12.2.2021]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-i-dil-rodicovstvi>

TOMEŠOVÁ, Jana. *Srovnání právní úpravy manželství a nesezdaného soužití – III. díl, bydlení* [online]. pravni prostor.cz, 18.11.2015 [cit. 30.10.2020]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-iii-dil-bydleni>

TOMEŠOVÁ, Jana. *Srovnání právní úpravy manželství a nesezdaného soužití – IV. díl, majetkové vypořádání* [online]. právníprostor.cz, 14.1.2016 [cit. 16.11.2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-iv-dil-majetkove-vyporadani>

TOMEŠOVÁ, Jana. *Právo bydlení za trvání manželství* [online]. právníprostor.cz, 19.4.2018 [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/pravo-bydleni-za-trvani-manzelstvi>

KREJČÍŘOVÁ, Šárka. *Právní úprava skončení nájmu bytu v novém občanském zákoníku*. [online]. bulletin-advokacie.cz, 18.12.2013 [cit. 30.10.2020]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pravni-uprava-skonceni-najmu-bytu-v-novem-obcanskem-zakoniku>

CÍZLOVÁ, Denisa. *Stanovení výše vyživovací povinnosti u jednotlivých druhů péče o nezletilé* [online]. epravo.cz, 11.7.2019 [cit. 3.11.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-vyse-vyzivovaci-povinnosti-u-jednotlivych-druhu-pece-o-nezletile-deti-109600.html>

ONDŘEJOVÁ, Eva. *Kohabitace v Evropě* [online]. bulletin-advokacie.cz, 16.9.2015 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kohabitace-v-evrope?browser=mobi>

FETTER, Richard W. *Přechod peněžitých práv zesnulého zaměstnance podle zákoníku práce a jejich dědění podle občanského zákoníku*. epravo.cz, 2.4.2012 [cit. 20.2.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prechod-penezitych-prav-zesnuleho-zamestnance-podle-zakoniku-prace-a-jejich-dedeni-podle-obcanskeho-zakoniku-81711.html?mail>

Velvyslanectví české republiky v Paříži. *Uzavírání registrovaného partnerství ve Francii* [online]. mzv.cz [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/matrika/uzavirani_registrovaneho_partnerstvi_ve/index.html

PÍTROVÁ, Mariana. *Francie schválila sňatky homosexuálů* [online]. euroskep.cz, 9.4.2013 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.euroskep.cz/9003/22270/clanek/francie-schvalila-snatky-homosexualu/>

JOUZA, Ladislav. *Manželé na jednom pracovišti*. bulletin-advokacie.cz, 12.3.2019 [cit. 20.2.2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/manzele-na-jednom-pracovisti?browser=mobi>

Přírůstek obyvatel byl nejvyšší za posledních 11 let. [online]. czso.cz, 20.3.2020 [cit. 6.10.2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2019>

Service public. *Effets d'un Pacs* [online]. service-public.fr, 20.10.2020 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1026>

Service public. *Décès du partenaire de Pacs : quelles sont les règles de succession ?* [online]. service-public.fr, 11.2.2020 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1621>

Service public. *Modifier un Pacs* [online]. service-public.fr, 11.6.2019 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1619>

Service public. *Dissoudre un Pacs* [online]. service-public.fr, 11.6.2019 [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1620>

Shrnutí

Tato diplomová práce reaguje na stále aktuální společenský fenomén dnešní doby, kterým je nesezdané soužití partnerů. Tato práce se věnuje jednotlivým oblastem života nesezdaného páru, ve kterých mohou vznikat právní problémy. Zejména se zaměřuje na chybějící specifický majetkový režim nesezdaného páru a s tím spojené problémy a uvádí možnosti jejich řešení, dále rozebírá problematiku rodičovství nesezdaných párů. Práce se neomezuje pouze na oblast rodinného práva, ale hodnotí také jak s nesezdaným soužitím pracuje právo sociálního zabezpečení, dědické právo, trestní právo a právo pracovní. V závěru práce jsou zmíněna specifika právní úpravy Maďarska a Francie, která mohou být české právní úpravě inspirací. Na základě hodnocení české právní úpravy jsou identifikovány její mezery a navrženy vhodné změny do budoucna.

Abstract

This thesis reacts on actual social phenomenon, which is unmarried cohabitation. This thesis applies individual areas of life of unmarried couple, in which can be established various law issues. It mostly focuses on missing specific property regime and problems connected with it and offers possibilities of solution, also focuses on rights and obligations connected with parenthood. The thesis is not concentrate only on area of family law, but evaluates also the way, how this term uses law of social security, inheritance law, criminal law and labor law. In the end of this thesis are mentioned specifics of legal regulation of Hungary and France, which can be used as inspiration for Czech republic. Based on valuation of czech legal regulation are identified gaps and offered suitable changes for future.

Klíčová slova

nesezdané soužití, nezletilé dítě, rodičovství, osvojení, kohabitační dohoda, bezdůvodné obohacení, práva neprovdané matky, rozchod, vyživovací povinnost, společné bydlení, rodinná domácnost

Key words

unmarried cohabitation, minor child, parenthood, adoption, cohabitation agreement, causeless enrichment, rights of unmarried mother, break up, maintenance obligation, common housing, family household